

Res. 7/15 B2
of 529

183/20

GLAREANI

ΔΩΔΕΚΑΧΟΡΔΟΝ

Plagij

Authentæ

A Hypodorius

D Dorius

Hypermixolydius Ptolemæi

B Hypophrygius

E Phrygius

Hyperæolius Mar. Cap.

C Hypolydius

F Lydius

Hyperphrygius Mar. Cap.

D Hypomixolyd.

G Mixolydius

Hyperiastius uel Hyperionicus Mar. Cap.

Hyperlydius Mart. Cap.

E Hypoæolius

A Aeolius

Hyperdorius Mart. Capell.

G Hypoionicus

C Ionicus

Porphyrus

Hypoiaastius Mart. Cap.

Iastius Apuleius & Mar. Cap.

*F Hyperphrygius

*B Hyperæolius

Hyperlydius Politia. sed est error

B A S I L E Æ

Anathema si quis hunc librum furtim occultabit, aut quocumque
modo alienabit

574
Reuerēdissimo in Christo Patri:

ILLVSTRISS. PRINCIPI, OTHONI. S. ROMA
ni Imperij Hæreditario Dapifero: Baroni in Vualtpurg:
S. RO. E. CARDINALI, Tt. S. ALBINAE,
ac Episcopo August. dignissimo
ac amplissimo.

Glareanus S. D. P.

IMOTHEVM Mileſium, artis Muſices au-
thorē celeberrimū, Reuerēdiſſime PATER, Athe-
næus lib. 14. ex Artemone tradit à Lacedæmoni-
bus reprehēſum, ut uetustæ ac priſcæ Muſicæ cor-
ruptorem: quoniam Syſtemate uteretur, quod
chordas plureis Magadide haberet. Diuus autem
Seuerinus in Muſices præfatione etiam Laconica
eiectum eſſe aſſerit Timotheum, quòd ad conſue-
tos neruos unum addiderit neruum, ac effœminatiorem Muſicen fecerit.
Conſultumq; de eo factum Græcis uerbis refert, in quo contineretur: Iccir-
co Timotheo Mileſio Spartiataſ ſuccenſuiſſe, quòd multiplicem Muſicē
reddens puerorum animis, quos acceperat erudiendos, officeret, & à uirtu-
tis modèſtia præpediret. Hæc de Timotheo ex Græcis Boëthius. Quæ
ſi ita habent, ut fide digni tradiderunt authores, quid de me futurum eſſe
putem: qui ad octo muſicarum Cationum Modos, tot nunc ſeculis apud
omneis celebratos, quatuor ſuperaddam, ac ex Octochordo dodecachor-
dum faciam: Omnem uetustatem uelut inſcitix accuſem, ac negligentix
damnem, Quinetiam duos à priſcis omnibus reiectos, exploſos, in exiliū
relegatos, ac uelut emortuos, nunc, ſi Dñs placet, ut in prouerbio eſt, reuo-
cem, poſtliminio recipiam, ac in uitam reſuſcitẽ: dignus ſanè qui non ex
una Laconica, ſed uniuerſo orbe terrarum, qua rationales habitant homi-
nes, explodari, eiſciari, ac exturber. Hæc tam dura obiecta, has tam graueis
accuſationes niſi purgauero, ac Lectori oſtendero rem ſecus habere atq; ac-
cuſer, quid reſtat, niſi ut uictus dem manus, ac audaciæ pœnas luam: Ve-
rum enim uero, quando, Colēdiſſime Pater, apud æquum iudicem, indiſta
cauſa, nemo unquam damnatus fuit, omneis qui me ſaluum eſſe, ac reum
minime cauſa ſuccumbere uelint, bonam ſpem habere iubebo. Facile enim
conſutabo aduerſæ partis argumenta, ſi de Pſephiſmate illo Laconico pri-
us dixerò. Athenæus ſanè loco, quem dixi, eodem ait, Timotheum, cum
Laconi

Præfatio.

Lacon quidam redundâteis in eius Lyra incidere uellet chordas, indicasse apud ipsos etiam Laconas quēdam esse, qui pari chordarum numero Lyra uteretur, hoc ita dicto, ipsum dimissum esse. Itaq; cum hoc uariatum historia sit, neq; satis certum (cum tamen id multum referat) de Lyrae ne, an de Citharæ neruis authores loquātur, qui eum damnatū scribūt: cūq; in addendis Citharæ chordis etiam laudem meruerit, ut qui cum Hestiao Colophonio ex Enneachordo Hendecachordum fecisse ab omnibus huius artis professoribus prædicetur, consulto omitti potest, & ad rem ipsam deueniamus. Qui nos de duodecim Modis commentationem nouam introduxisse clamitant: Næ illi egregiè ostendunt se leuiter admodum in ueterum authorum lectione uersatos, imò contentos usu horum aliquot seculorum, quibus ad Psalmos demodulandos octo aut nouē suffecerūt Modi. Verū adducēdi sunt authores, pauci quidē, sed quibus fides merito adhibenda. Plato, cum sæpe Modorum meminerit, Harmonias uocat, Certelibro 3. de Repub. VI principes Modos nominat, quibus si plagios singulos dabimus, quis neget XII esse Modos? Ex eodem authore, ac eius discipulo, non indoctiore, Aristotele satis claret ea tempestate de Modis cognitionem omnibus doctis in usu fuisse frequentissimo. Aristoxenum nos non legimus: Sed omnes fatentur illum XII Modorum authorem, adiecta etiam nomenclatura eorum, quam horum Commentariorum lib. 2. sequendam esse statuimus. Transeo hic in numeros Græcos, quosdam etiam latinitate donatos. Inter Romanos scriptores Boethius, uerum huius artis lumen, VII Diapason species constituit, ex quibus facile XII, aut mauis XIII, diuisione arithmetica ac Harmonica colliguntur Modi. Nā octauam, nō uno dūtaxat loco, fatetur eādem cum prima, & à Ptolemæo adiectam ad supplendum *Δις διὰ πέντε* maximum systema. Alioquin XVI futuros, quos nos, præter duos Nothos, XII cum Aristoxeno ponimus. Martianus Capella XV nobis exhibet de quibus suo dicemus loco. Ecclesia Romana in Psalmorum intonationibus IX utitur: sed Cantus tamen habet tredecim Modorum, ut eodem libro secundo exemplis è Choro Ecclesiastico sumptis ostendemus. Georgius Valla satis habuit omnium recensere opinionem, & coaceruare quicquid uspiā de Musicis scriptum legerat. Ita ipse etiam plureis duodecim habet. Constat igitur non esse nouam rem hanc nostram de XII Modis assertionem, sed probam antiquitatis instaurationem. Verum id non credat Lector, donec firmis argumentis negocium ipsum per Mathematicas rationes, ac præcepta per luculentissima exempla ostendero, quod duobus posterioribus libris nos fecisse omnino persuasum habemus. Cæterum mirari sæpius soleo, cum nostra ætate Chromatico uel Enharmonico, duobus apud ueteres frequentibus Modulandi generibus nemo utatur, omneis tamen huius ætatis

Præfatio.

ius ætatis Musicos subinde inculcare, & propè magis anxie de eis præcipere, quàm de Diatonico, quo nunc solo utimur. Quod nos quātum licuit, his libris cauimus, & huius artis Elementis libro uno simpliciter traditis Modos ipsos, quorum gratia molestum hūc laborem susceperamus, cum exemplis, duobus inde uoluminibus adnexuimus. Sed libet magis mirari quosdam ex professo de Musicis scribentes, quoties uel ex Apuleio Æolijs simplicitatem: Iastij uarietatem, uel ex Luciano *τῆς φρυγίας τὸ ἐνδοιον: τῆς λυδίας, τὸ βακχικόν: τῆς δωρίου, τὸ στυμόν. τῆς ἰωνικῆς, τὸ γλαφυρόν,* prædicant, interrogati uero, ut à Dorio Æolium, à Lydio Ionicum distinguant, idq; aliquo exemplo Cantus ostendant, ibi nihilo plus respondent, Quàm si dura silex, aut steter Marpesia cautes, sed ad cantores remittunt, Hi quidem simillimi mihi uidentur ijs, qui laudata aliqua salubri herba, interrogati uero, ut eam indicent, uel nihil respondent, uel ad Pharmacopolas mittunt, ipsis, qui rogati sunt, indoctiores. Ad idem pertinet, cum de re non tam obscura, quàm propè modum deplorata, à me sollicitati literarum etiā Principes nostra ætate, plerūq; respondebant, non suæ esse professionis. Sed satis nunc de hisce. Ad negociū redeo. Ausus sum fateor Augustissimæ me Pater, rem, quam cum primum cæpisssem (Nam non minus XX annis hoc saxum uorso) planè ipse conatum meum ridebam mecum, & tamen, ut fit, spe alliciebar nanciscēdi propositi, permotus illo potissimum Comici dicto. Nihil tam difficile, quin quærendo inuestigari possiet, Sæpe inuocato Christo, qui opus ad ipsius gloriam ceptum prosperaret, ab ipso solo auxilium petui, ab ipso solo præmium sperans: Nam ab hominibus fermè maledicentiam licet expectare, idq; quamlibet leuem ob causam. Alijs enim nō satis terfi uidebimur, Quasi uero hic Rhetoricè doceamus, Alijs culpabor haud dubiè longior, nonnullis contrā, nimis concisus. Sed quis omnibus placere potest? Ego illum satis splendide loqui iudico, quacunque tandem arte tradenda, qui rem ipsam, ut est, ingenuè, candidè, ac syncerè docet, abstinens à fucata ac phalerata oratione, quiq; magis docere cupiat quàm uideri doctus. Neque tamen interea sordidè ac barbarè loquentem, qui foeda balbutie inquinat artem, commendasse uideri uelim. At de his alibi loquemur copiosius. Hoc magis pro defendendo hoc opere uisum est admonitione dignum, neque enim parum difficultatis nobis ingessit, quod cantus Ecclesiastici sint mire hodie per diuersas nationes uariati, præterea dicecesibus ac ordinibus mutati, deniq; à multis male deprauati. Sed ni fallor Prædicatorum ordo synceriores reliquis quibusdam ordinibus habet cantū, loquor de eo, qui ad substantialia Missæ pertinet, eum nos plerūq; libro secundo secuti sumus, quanquā ne huic quidem ubiq; accedo. Est cœnobiū Benedictinæ professionis in capite Hercyniæ syluæ (ad S. Georgiū uocāt) Fons alter Danubijs proxime oritur.

Præfatio.

tur, Prygen appellant: Herodotus Pyrenen appellasse uidetur. Situs eius est inter Friburgū terrę Brisgog, & Rotuilā Vilingāq; magnifica duo Hercyniæ Syluæ oppida, ita tamē ut magis Rotuilæ ac Vilingæ appropinquet q̃ Friburgo. Ei cœnobio Reuerēdus Pater ac Dominus D. Ioānes Kern Abbas tēpestate mea præsidebat. Apud quē codex erat, qui omnium sciārum tractatus uarios habebat, ἐγκυκλοπαιδικὸν uocāt Græci. Inerant quinq; Diuini Seuerini uolumina de Musicis: Præterea Guidonis Aretini quēdā, Bernonis, Vuilehelmi, Othonis, Theogeri Episcopi, et Ioannis qui postea Pōtifex Max. XXII eius nominis fuit. Per eos libros audacior me factum, maxime per Boëthiana opera, quę apud me ante manca fuerant, ibi utcūq; emaculata, diffiteri non possum, etiam si in nullo totam Modorum Nomē claturam inueni: Quare necesse fuit præterea Græcos consulere. Nec id immeritō, cum quicquid disciplinarum uspiam est, illis acceptum referre debeamus. Et inter reliquas quidem disciplinas hæc tota græca est, græcis uerbis omnia habēs Themata, omnia artis uocabula, Nisi quod latini postea magis compendiosa uia aggressi, multo breuioribus uerbis, & artis uocibus faciliorem fecēre, qd nobis in opere ipso ostendendū est. Hæc igitur tibi Augustissime PATER, unā cum Reuerendissimo Cardinalis um cœtu, ut omnis Ecclesiastici iuris moderatoribus examinanda subijcio. In CHRISTI laudem hunc sanē suscepi laborem. Iudicent igitur hi, quibus CHRISTI ouile commissum est. Quod ad me attinet, ita hoc negociū me tractasse confido, ut sentiant omnes equi animi iudices, Christianę pietati ac Ecclesiasticę dignitati ex animo me consulere uoluissē. Qui affectus si uotis non potietur, certe uoluntas ad augendā sacrā religionē laudabilis fuerit. Sed uerborū satis est, res ipsa loquetur.

Vale Friburgi Brisgoæ. Anno à Christi natali, M.D. XLVII.

Authorum

Authorum, qui in hoc opere

citantur Nomenclatura.

Græci Latini Symphonetæ

Homerus	M. Varro	à C & infra annis
Hesiodus	M. Tull. Cicero	
Plato	Virgilius	Iodocus à Prato uulgo Iusquin
Aristoteles	Terentius	Ioannes Okenheim
Dionysius Halicarnass.	Horatius	Iacobus Obrecht Belga
Ptolemæus	Quintilianus	Petrus Platenfis
Plutarchus	Plinius	Antonius Brumel
Iulius Pollux	Boëthius	Henricus Isaac
Lucianus	Diuius Augustinus	Ioannes Ghiselin
Athenæus	Aul. Gellius	Ioannes Mouton
Cleonides	Macrobius	Ioannes Richafort
Diodorus Sicul.	Apuleius	Feuīn Aurelianensis
Theodor, Gaza	Vitruuius	Vaqueras
Suidas	Donatus	Nicolaus Craen
	Seruius	De orto
	Porphyrio	Adamus à Fulda Germanus
	Acro	Damianus à Goes Lusitanus
	Ab. D. annis	Lûtuuich Senfli Tigurinus
Apud alios citati.	Hermānus Cōtract	Gregorius Meyer
Heraclides apud	Comes à Veringē	Sixtus Dietrich
Athenæum	Guido Aretinus	Antonius à uinea
Aristoxenus	Otho	Thomas Tzamen Aquæ
Nicomachus	Berno	granensis
Philolaus apud	Vuilehelmus	Adamus Luyr Aquægra.
Boëthium	Ioannes Pōtif. Max.	Gerardus à Salice Flāndrus
	Theogerus Episcop.	Ioannes Vannius
	A C. & infra annis	Andreas Syluanus
Hercyniæ syluæ	Politianus	Frā. Lagendre Antuas
cœnobia	D. Erasmus Rot.	cenlis
	Georgius Valla	
	Franchinus	
	Christoph. Lādinus	
	Ioannes Coclaus	
	Sebastianus Brant	
	Michael Rubellus	
	Ioānes Olus Heluet.	
	Ioannes Froschius	
	Sebaldus Heyden	
	Listenius	
	Rauus	

Libri primi Capita XXI.

De Musices diuisione ac definitione	Cap. I.
De Elementis Practices	Cap. II.
Quæ in Guidonis typo rudibus huius artis consideranda	Cap. III.
De Clauibus & uocum deductionibus per easdem, de notularum item figuris	Cap. IIII.
De Quinq; Tetrachordis & tribus Moduladi generibus	Cap. V.
De uocum permutationibus per omnes clauas	Cap. VI.
De clauium signatarum siue Characteristicarum transpositione	Cap. VII.
De Interuallis Musicis & quomodo Interuallorum species sumenda	Cap. VIII.
Quid Phthongus, Consonantia & dissonantia, Tunc consonantiarum species quot apud Priscos, quot apud Neotericos	Cap. IX.
De Toni partitione, eiusque partium definitione	Cap. X.
De Octo Modis musicis nostræ ætatis præceptio	Cap. XI.
De Cantuum fine in Modis	Cap. XII.
De uulgari Modorum agnitione	Cap. XIII.
De Modorum expatiatione ac permixtione	Cap. XIII.
De Modorum usu in Cantantium Choro	Cap. XV.
Quemadmodum Musicæ Consonantiæ indubitata aure discerni possint ex Boethio, atque inibi de musicorum uocabulorum abusione	Cap. XVI.
Quid Magas, Monochordum. Magadis, similesque quorundam Musicorum instrumentorum appellationes	Cap. XVII.
De triplici siue chordarum siue neruorum in scala musica diuisione	Cap. XVIII.
Monochordi diuisione in genere Diatonico	Cap. XIX.
De inueniendis Consonantijs per Citharæ neruos	Cap. XX.
Parascue ad sequentis libri commentationem	Cap. XXI.

Libri secundi,

Capita XXXIX.

Quo pacto uere Modorum discrimen sumendum	Cap. I.
Quid systema, quæ Modorum nomina, qui cuique Diapason Modus aptandus	Cap. II.
Quomodo	

Quomodo ex conexione Diatessarō ac diapente XXIII Diapason species fiat, quibus XII reijcant, XII recipiant	Cap. III.
Quomodo ex XII Diapason speciebus septem duntaxat fiat	Cap. IIII.
Quid ætas nostra immutasse in his Modis uideatur, & quatenus id fieri liceat.	Cap. V.
Quod necesse sit XII ponere Modos, siquidem octauus noster recte ab alijs separatus est.	Cap. VI.
De Modorum ordine, eorumque appellatione.	Cap. VII.
De chordarum grauitate & acumine, ac secundum ea appellatione.	Cap. VIII.
Quo pacto sumendi sint Modi, et quæ prima omnium Modorum chorda.	Ca. IX.
Authorum aliquot loca discussa, quæ traditis à nobis hactenus præceptis contraria uidentur.	Cap. X.
De Modorum inuicem commutatione.	Cap. XI.
Cur septenarij, numeri apud Authores tam frequens in rebus musicis.	Ca. XII.
De sono in coelo duæ opiniones, atque inibi Ciceronis Plinijque loci excussi.	Cap. XIII.
Quid per IX Musas intelligendum.	Cap. XIII.
Anacephalæosis parua de Modorum diuisione.	Cap. XV.
De prima Diapason specie ac duobus eius Modis.	Cap. XVI.
De Aelolio Modo.	Cap. XVII.
De secunda specie diapason, ac uno eius proprio Modo.	Cap. XVIII.
De tertia diapason specie, ac duobus eius Modis.	Cap. XIX.
De Ionico siue lastio Modo.	Cap. XX.
De quarta Diapason specie, ac duobus eius Modis.	Cap. XXI.
De Hypomixolydio siue Hyperlastio.	Cap. XXII.
De quinta Diapason specie, ac duobus eius Modis.	Cap. XXIII.
De Hypoæolio Modo.	Ca. XXIII.
De sexta Diapason specie, ac uno eius proprio Modo.	Cap. XXV.
De septima Diapason specie, ac duobus eius Modis.	Cap. XXVI.
De Hypoionico Modo.	Ca. XXVII.
De Modorum conexione ac per Diapente communione.	Ca. XXVIII.
De 1. conexione, quæ ex prima est Diapason specie ac quarta.	Ca. XXIX.
De 2. conexione, quæ ex secunda est Diapason specie ac quinta.	Ca. XXX.
De 3. conexione, quæ ex tertia est Diapason specie ac sexta.	Ca. XXXI.
De 4. conexione, quæ ex quarta est Diapason specie ac septima.	Ca. XXXII.
De 5. conexione, quæ ex quinta est Diapason specie ac octaua.	Ca. XXXIII.
De 6. conexione, quæ ex sexta est Diapason specie ac nona.	Ca. XXXIIII.
De 7. conexione quæ ex septima est Diapason specie ac decima.	Ca. XXXV.
Quod Modi Diapason mediatione, quæ fit per Diapente ac Diatessarō consonantias, potissimum noscantur.	Ca. XXXVI.
Quod	

Quod Modi nō perpetuo impleant extremas chordas, sed phraſi
noſcantur, ac partim etiā finali clauē. Cap. XXXVII.
De præſtantia Phonasſci ac Symphonetæ, ac itē de cātibus
plano ac menſurali uter utri cedat. Cap. XXXVIII.
De inueniendis Tenoribus ad Phonasſcos admonitio. Cap. XXXIX.

Libri tertij Capita XXVI.

De notarum figuris.	Cap. I.
De notarum ligaturis.	Cap. II.
De Pauſis.	Cap. III.
De Punctis.	Cap. IIII.
De Modi, Tempore, ac Prolatione.	Cap. V.
De Signis.	Cap. VI.
De tactu ſiue cantandi menſura.	Cap. VII.
De Augmentatione, Diminutione, ac Semidiapente.	Cap. VIII.
De Notularum imperfectione.	Cap. IX.
De Alteratione.	Cap. X.
De Syncope, & huius nouæ institutionis diuerſitate querela, cū exemplis ad eam oftendendā opportunis. Deniq; de VI uocū Muſicaliū (quas uocāt) deductionibus exēpla.	Cap. XI.
De Proportionibus Muſicis.	Cap. XII.
Duodecim Modorū exēpla, ac primū Hypodoriꝝ ac Æoliꝝ.	Cap. XIII.
De Hypophrygio, & Hyperæolio exempla.	Cap. XIII.
De Hypolydio, & eius exemplis.	Cap. XV.
De Ionico exempla.	Cap. XVI.
De Dorio Modo exempla.	Cap. XVII.
De Hypomixolydio, & eius exempla.	Cap. XVIII.
De Phrygio Modo exempla.	Cap. XIX.
De Hypoæolio Modo exempla.	Cap. XX.
De Lydiꝝ Hyperphrygiꝝq; Modorum exemplis.	Cap. XXI.
De Mixolydio, ac eius exemplis.	Cap. XXII.
De Hypoionico.	Cap. XXIII.
De binorum Modorum connexionē exempla, atq; inibi obiter Iuſquini Pratenſis Encomium.	Cap. XXIII.
De Tenoribus Diapaſon non explentibus.	Cap. XXV.
De Symphonetarum ingenio.	Cap. XXVI.

T E A O I.

Cantiones Menſurales in his uo

L V M I N I B V S P L V R E S L X X X .

A	B occultis meis 4. uocū Sixti Dietrich. 344	Dua ex una, Iuſquini tria exempla. 446. ac deine.
	Adiuua nos. Tractus finis 4. uocū Iuſq. 248	Dua ex una, De orto. 320
A	furore tuo Domine IIII uocū incerti au- thoris. 430	Dua ex una, incerti authoris. uide latius Moſas. E 346
	Agnus Dei ex Iuſqni Miſſa Hercules. trium uocum ex una. 221	Ecce uideo cœlos aptos Nicolai Craſ triū. 326
	Agnus Dei ex Iuſqni Miſſa Lhome arme ſuper uoces muſicales trium uocum ex una cum reſolutione. 442	Ego dormio, Antonij à uinea. IIII uocum. 254
	Agnus Dei duo, IIII uocum ex Iuſquini Miſſa fortuna. 388	Erue domine animam meam, duū Sixti Dietrichi. 329
	Agnus Dei, duū ex Miſſa de no- ſtra Domina. 305	Et in terra pax ex Miſſa Iuſquini de noſtra Do- mina. 4. uocum. 392
	Agnus Dei, duū ex Miſſa Ant. Brumel. 430	F
	Anima mea IIII uocum Henrichi Isaac. 348	Fuga ad minimam Iuſqni. IIII uocum. 452
	Attēdite Popule meus. Ioānis Vannij 4. uoc. 306	I
	Aue Maria IIII Iuſquini. 358	IESV Chriſte, trium Liſtenij. 439
	Aue Verū corpus Chriſti duū ac triū Iuſqni. 288	Iuppiter omnipotens. Adami Luyr Aquægranen- ſis trium. 290
	Auſ hertzen grūd latino cōtextu IIII uocū. 430	K
	B	Kvpt triū cum O ſanna Andrea Syluani. 432
	Benedictus duū ex una Iuſquini Miſſa Lhome arme ſuper uocis muſicales. 441	Kvpt ex Miſſa ad oēm tonū Oſhemij 4. uoc. 455
	Benedictus duū ex Miſſa eiſdem Gau- deamus. 220	Kvpt de noſtra Domina 4. uocū Greg Meyer. 302
	Benedictus duū ex Miſſa eiſdem Lhome arme VI toni. eadem	L
	Benedictus duū ex Oſenheim Miſſa ad o- mnem tonum. 455	Laudate Dominum omnes gentes Leuendre IIII uocum. 284
	Benedictus duū ex Miſſa Ant. Brumel. 458	Liber generationis IIII uocum Iuſqni. 376
	C	Loquebar de testimonijs tuis IIII uocū Isaac. 330
	CHRISTVS reſurgens, Richafort 4. uoc. 292	Lutuichi Regis Frāciæ Ioſoſa cātio 4. uocū. 469
	Chriſte eleſon, ex Miſſa S. Antonij Petri Platēſis IIII uocum. 278	M
	Conceptio Mariæ Henrichi Isaac IIII uocū. 460	Magnus es tu Domine Iuſqni IIII uocum. 272
	Cōſitebor Domino. Gregorij Meyer. 4. uocū. 434	Miferemini mei 4. uocū Ioan. Mouton. 322
	D	Monades qnq; Gregorij Meyer. 280. 296. 304. 312
	Deus meus ad te leuauit. triū puetuſtum. 252	N
	Deus in adiutoriū meū IIII uocū Senſij. 332	Ne lateris, Damiani à Goes Luſitani 3. uocū. 264
	De profundis IIII uocum Iuſquini. 372	Nefciens mater Ioānis Moutō V IIII uocum. 466
	Domine nō ſecūdū. duū. Vaqueras. 244 ac dein.	O
	Domine nō ſecundum. duū Iuſquini. 246	O Domine Ieſu Chriſte, Sixti Diet. triū uoc. 276
	Domine IESV Chriſte, triū Thomæ Tzamē. 298	Os Iuſti. Gerardi à Salice flādri. 4. uocum. 282
	Domine ſaluū fac Regem. IIII uocum Ioannis Mouton. 300	O IESV fili David, Iuſqui. IIII uocū. 356
	Domine fac mecum. ad æquales IIII uocum Sixti. Dietrichi. 342	O uera lux & gloria. Adami ab Fūlda. 4 uocū. 262
	Duū ex una, tria exempla Iuſquini & Obrecht. 257 & 258 & 259	P
	Duū Gregorij Meyer. 281	Parce Domine Iacobi Obrecht IIII uocū. 260
		Per illud Aue duū Ioānis Moutō. 347
		Planxit autem David Iuſqni 4 uocum. 418
		Pleni ſunt, duū ex una ex Iuſq. Hercule. 242
		Pleni ſunt duū ex una, è Petri Platēſis Miſſa O Salutaris. 242
		Pleni ſunt duū. Pauli Vuueſt. ut qdā putāt. 313
		Pleni ſūt duū. ex Miſ. Aue Maria Anto. Feuin. 355
		Pleni ſunt duū ex Miſſa Pāge lingua Iuſqni. 321
		Pleni ſunt duū ex Miſ. Antō. Brumel. 457
		Quaternū

Index

Q	Si Deus pro nobis Trium.	fac. 220
Quaternum uocum ex una Duā cantiones	T	
Petri Platenfis.	fac. 445	Tota pulchra es IIII. uocum Henrichi Isaac. 268
Qui mihi ministrat, Lydij IIII. uocum Grego-		Trium ex una uoce incerti authoris. 259
rij Meyer.	338	Trium ex una Ioannis Ottenheim absque
Qui mihi ministrat, Ionici IIII. uocum eiusdem		clauibus. 454
Gregorij.	340	Trium ex una Lutuichi Senflj Tigurini. 444
Qui uenit in nomine Domini Antonij Brumel		Tulerunt Dominum meum IIII uocum Threni
Duum.	297	Magdalenes, quidam Isaac adscribunt. 314
S	V	
Salue mater Saluatoris IIII uocum Ioannis	Victimæ Pascali laudes IIII uocum, Iusquin. 368	
Mouton.	464	Vocum Musicalium ad Fortunam cantio appli-
Saluū me fac, peructuisti incerti autho. Trifi. 266		cita IIII uocum Lutuichi Senflj Tigurini. 222
Sapphicū carmē IIII. uocū incerti authoris. 438		Vocum musicalium simplex deductio. 22
Seruus tuus sum ego. Dusi Sixti Dieterichi. 328		

Finis.

In Dodecachordi treis

LIBROS RERVVM SVMMAS

rum index copiosissimus.

A	Athenienses ac Lacedæmonij cōparati. fac. 118
Acumen & grauitas in neruis. fa. 83	Aue Præclara Prosa iu cantu plano. 159
Adā ab Fulda Germanus Symphonetes. 261	Aue Præclara Prosa laudatur. 176
Adam Luyr Aquægranēsis Symphonetes. 288	Aue Maria in Aeolio Modo. 107
Ad Dorio ad phrygium quæ sit uera eius	Augmentatio in Muscis quid. 205
Adagij causa & ratio. 91	Authentæ Modi. 30 & 79 ac deinceps. & 82
Ad Dorio ad Phrygiū exēplū in cātu mēsur. 372	Authentæ ferē intra inferioris Diapason limites
ÆOLII Modi Systema. 70	meant, ita etiā nonnunq̃ Plagij. 164
Æolij Modi Natura. 104	B
Æolius est eiudē cū Hypodorio speciei. 77	Basis uox omnis cōcētus fundamentū. 84 & 240
Æolij Modi exēpla nō sunt eiudē generis. 104	Boethij laus. 44 & 54 & 51 & 86
Æolij Modi primū exēplū in cantu plano. 105	Boethij demonstrationes in Muscis ad quam
Æolij Modi secundū exēplū in cātu plano. 106	neruorum formam. 85
Æolij Modi tertiu exēplū in cantu plano. 107	Benedicta sit Sācta Trinitas Prosa explicata. 149
Æolij Modi quartū exēplū in cātu plano. 108	Breuis nota, qua figura pingitur. 196
Æolij Modi intonatio. 109	hā nostra ætatis Muscis inuentum. 2
Æolij Modi uaria exēpla in cātu mēsurali. 256	C
Æolij Hypoxolijq; Modorum cōnexio. 152	Cabale apud Suidam quid significet 47
Æolij Hypoxolijq; connexionis primū ex-	Calliope Musa, quid. 99
emplum incantu plano. 153	Canon Georgij Vallæ. 48
Æolij Hypoxolijq; connexorum secun-	Cantio in qua communia sunt interualla. 22
dum exemplum in eodem cantu. 154	Cantorum audacia de fine Cantionum. 163
Æolij Hypoxolijq; connexorum tertium ex-	Cantus trium specierum Diatessaron. 165 & 166
emplum in eodem cantu. 155	Cantus iatra quintam cuius Modi. 165 & 166
Æolij Hypoxolijq; connexorum exemplū	Cantus ecclesiastici laus. 176
in cantu mēsurali. 302	Cantus simplicis commoditates & mensura.
Agnus Dei ex Iusquini Fortuna. 365 & 388	lis incommoditates. 177 & 178
Agnus Dei ex Iusquini Hercule. 221	Capellæ Nomenclatura Modorum. 79
Alma Redemptoris Antiphona. 16 & 17	Characteristica uel signata clauis quæ. 6
Alteratio qd Muscis nostra ætate significet. 211	Chromaticum modulandi genus. 11
Alterationis exemplum ex Franchino. 212	Ciceronis locus excussus. 97 & 98
Anacephalæosis omnium modorum. 101	Cithara ac lyra differunt. 84
Andreas Syluanus Symphonetes. 432	Citharæ laus. 59 & 441
Antiphona ut declinetur. 43	Citharæ Typus. 58
Antonius à uinea Symphonetes. 253	Clare Sanctorum. Prosa per Glareanum dili-
Antonius Brumel Symphonetes. 456	genter explicata. 134
Antonius Feuin Aurlianensis Symphonet. 354	Clauis Quid. 6
Apotome, id est, semitonium maius. 27	Claues in scalam ordinantur. 2 & 3
Apulei locus emaculatus. 89	Clauis characteristica siue signata. 6
Aristoxeni & capellæ opiniones compata. 63	Clauium signatarum transpositio. 15
Aristoxeni XII Modorum Typus. 81	Claues essentielles septem. 3
Arithmetica Mediatio Muscis recentio-	Claues in Guidonis scala xx. 2 & 6
ribus. 22 & 68	Color imperfectionis signum. 210
Ad Solis ortu in cantu plano. 164	Color in imperfectis cum exemplis. 211
Athenai locus discussus. 89	Comma quid. 26
	b Confu-

Index

Confinalis falsa, Item uera clavis.	31	Diapason sexta species, ac unus eius Modus	
Consonantia quid, duabus definitionibus.	23	Lydius.	127
Consonantiarum ueterum ratio & numerus.	24	Diapason septima species, ac duo eius Modi Mi.	
Consonantiarum diuisio apud neotericos.	25	xolydius & Hypoionicus.	133
Consonantia perfecta sunt, 5.	25	DIAPENTE quinta perfecta cum suis speciebus.	20
Consonantia imperfecta sunt, 4.	25	Diapente ut certo in sesquipla ratione esse de-	
Consonantia ut inueniantur in Citharæ		prehendatur.	45
neruis.	59	Diapente 4. species quæ quibus Modis sint	
Cratera.	43	communes.	139
Credo, in simplici cantu.	106	Diapente cum annexis Tonis Semitonijsq.	171
D		Diapente prima species Re la catus simplices.	167
Damianus à Goes Lusitanus nobilis Sympho-		Diapente secunda species Mi mi catus simpl.	168
netes laudatur.	264	Diapente tertia species Fa fa catus simplices.	168
Deductiones VI uocum sunt septem. 6. & 7. & 8		Diapente quarta species Vt sol cantus simplic.	169
Deductionum tria exempla in cantu		Diapente prima species Re la exemplum figu-	
mensurali.	220	ratum.	430
Deductionum quartum exemplum in cantu		Diapente secunda species Mi mi exempla	
mensurali.	221	figurata.	432
Deductionum quintum exemplum in cantu		Diapente tertia species Fa fa exemplum figuratū.	434
mensurali.	222	ac deinceps.	
Deductionum sextum exemplum simplex.	226	Diapente quarta species Vt sol in Synemmenis	
Demonstratio quod necesse sit ponere XII		& cantu figurati exemplum.	438
Modos.	75	Eiusdem in diezeugmenis exemplum figuratum.	439
De octauis idem est iudicium. Regula musica.	5	Diaschisma dimidium diefeos.	28 & 27
Deprauatio Dorij in Aeolium,	119	DIATESSARON quarta, cum suis speciebus, 20 & 23	
De profundis Iusquini cantio explicata.	364	Diateffaron quod hodie consonantia.	25
Diapason quid & unde dicta.	21	Diateffaron quomodo uere in ratione sesquiter	
Diapason Systema quid.	66	tia esse sciatur.	45
Diapason ut certo deprehendatur in dupla ra-		Diateffaron triū specierum catus simplices.	165
tione.	45	Diateffaron ac diapente XXIII connexiones	
Diapason cum diapente quo pacto indubitanter		efficiunt XII diapason species utiles.	68
in ratione tripla esse reperiatur.	45	Diateffaron 3. species, quæ quibus Modis sint	
Diapason duplex mediatio.	21	communes.	139
Diapason bifariam in diateffaron ac diapente		Diatonicum primum modulandi genus.	9
secatur.	68	Dieffis, id est, Semitonium minus.	28 & 27
Diapason quæ uera, quæ falsa species.	68	Dieffis duplex acceptio.	28 & 27
Diapason XII species ad 7. rediguntur.	70	Diezeugmenon quartum Tetrachordum cum	
Diapason 7. species ab A ad g.	21	quatuor suis chordis.	10
Diapason 7. species non implent disdiapason.	66	Differetie formularum in Modorum finibus.	40 & 41
Diapason prima species cum duob. Modis Hy-		Digressiuncula in Cantorum mores.	113
podorio ac Aeolio.	102	Diminutio in Musicis quid.	205 & 206
Diapason secunda species cum uno eius Modo		Diminutionis uariae praeceptiones.	205 & 206
Hypophrygio.	110	Diminutionis exemplum ex Franchino.	206
Diapason tertia species, ac duo eius Modi Hypo		Discantus siue Cantus laudatur.	239
lydius ac Ionicus.	114	Disdiapason maximum in Musicis systema.	10
Diapason quarta species, ac duo eius Modi Do-		Disdiapason quale systema.	66
rius ac Hypomixolydius.	117	Disdiapason ut uere in ratione quadrupla	
Diapason quinta species, ac duo eius Modi Phry		reperiatur.	45
gius ac Hypoæolius.	123	Dissonantia quid.	24
		Dissonantia sex intra disdiapason.	26
		Ditonus tertia perfecta.	19

Index

Ditonus cum diapente.	21	FRANCHINVS Gaforus Laudensis lau-	
Dominus uobiscum siue Liber generationis		datur.	2 & 44 & 195
IESV Christi in simplici cantu.	108	Franchinus arguitur.	60 & 63 & 79 & 109
Domine quis habitabit in simplici cantu.	114	Franchinus Modorum rationem apud Capellā	
DORIVS Modus ex D in d.	66	non intellexit.	60 & 61 & 63
Dorius quare Modorum primus.	76	Franchinus uerā Modorum rationē nō pcepit.	63
Dorij Modi natura.	118	Franchini opus ultimum.	59
Dorium uerum esse Modum Græcum.	eadem	Franchini opinio de signis in cantu mensur.	195
Dorius uiro graui comparatus.	eadem	Franchini Harmonie in Sapphicū carmen.	180
Dorius ac Ionicus Modi comperati inuicem ad		Fuge ad minimam exemplū ex Iodoco Pratēsi.	453
populorum mores unde nomina habet.	eadem	Fuga triū uocū ad tres diateffaron species Oten-	
Dorius Phrygio Ionico ac Lydio, tribus Modis,		heim exemplum cantu mensurali.	454
comparatus à Platone.	eadem	Fusa qualis figura in cantu mensurali.	196
Dorius carminibus Heroicis demodulandis ap-		G	
tissimus Glareani experimento.	eadem	Generalis Musices typus.	4
Dorij exemplum in cantu plano.	119	Genera modulandi tria.	11
Dorij exemplū in cantu mensurali. 296 ac deinceps.		Georgius Valla reprehensus.	77
Dorij phrasis sed ascensu, descensu ac fine li-		Georgius Valla qualis Glareani iudicio.	86
centiosa.	451	Gerardus à Salice Flandrus Symphonetes.	280
Dorij Hypodorijq; connexio.	141	GLAREANI præceptor MICHAEL Rubellus	155
Dorij Hypodorijq; connexionis exemplum		Glareani instrumentum pro inueniendis con-	
in cantu plano.	141	sonantijs,	48
Dorij Hypodorijq; connexorum exempla in		Glareantus à Cesare Maxemiliano coronatus.	118
cantu mensurali.	368	ac deinceps.	
Dorij Hypodorijq; connexorum exemplum in		Glareani Harmonia in Horatij Odas.	181
Phrygij finitum sede.	447	Glareani iuuenile carmen in Citharæ laudē.	470
Dorij Hypodorijq; connexorum exemplum cum		Graue, acutū, imū, extremum, ultimum, quomodo	
semiditono supernē.	448	sumenda.	48 & 85
Dupla proportio.	229	Gregorius Meyer Symphonetes.	336 & 366 & 434
Dupla proportionis duo exempla.	229 & 230	GUIDO Aretinus laudatur.	2 & 46
E		H	
Ecclesiastici in transponendis catib. audaces.	31	Harmonia in Horatij Odas reiecta.	179
Egressus Iesus de torrefe Cedron Harmonia ex-		Harmonia in primā Horatij oden ad Dorium.	181
plicata in cantu plano cum connexis com-		Harmonia in tertiā Horatij ode ad Dorium.	181 & 182
missuris.	146 & 147	Harmonia in 9. ode libri 3. ad Dorium.	182
Elementa Musices Practicæ.	1	Harmonia in 13. ode Horatij lib. 1. ad Dorium.	183
Elegiaci carminis Harmonia duæ.	212	Harmonia in 9. oden Horatij lib. 1. ad Dorium.	184
Emendemus in melius Responsorium.	103	Harmonia in Iambica Horatij ad Dorium.	185
Enharmoniū, tertium modulandi genus.	11	Harmonia duæ Elegiaci carminis.	187
Erasmus Roterdamus.	120 & 134 & 190	Harmonia in quinti generis odarum Horatij ad	
Eremus Heluetiorum.	154	Phrygium.	189
Et in terra pax, Catio de Diua uirgine MARIA		Harmonia in quāta ode Horatij ad phrygiū.	190
explicata in cantu mensurali.	365 & 366	Harmonia in Phalecium carmen.	186
Euangelij Matthei Initium in Aeolio Modo.	108	Harmonia ad Ionicum.	191
Exemplū comune Lydij Ioniciq; in cantu pla-	131	Harmonia Ionici carminis apud Horat. lib. 3. ode	
Exemplū comune Lydij Ioniciq; in cantu mensur.	338	12. ad Ionicū Hypoioniciq; Modos.	193 & 194
Exemplū catus eiusdem sed bifariam finiti.	164	Harmonica Mediatio.	21 & 68
Extremum siue ultimum quod in chordis.	84 & 85	Heluetiorum Eremus.	154
F		HENRICVS Isaac Symphon. laudatur.	149
Fictæ uoces quæ sint.	5	Henricus Isaac Symphonetes describitur.	460
Figura notularum catus simplicis siue plani.	9	Hericus Isaac exemplum admirabile resolutū.	462
Figura notularum cantu mensuralis.	196	Hermani Contraſti comitis à Veringen Monachi	
		S. Galli apud Heluctios laus.	16 & 118 & 176
		b	2 Herman.

Index

Hermāni Cōtracti Elegātiff. Profa. 159 ac deinc.	188
Hermannus Buthius Poēta nobilis.	188
Heroicorū carminū Harmonia indicata.	89
Hesiodi carmen de IX Musis.	85
Horatij locus in Sermonibus.	180
Horatianorū carminum laus.	10
Hypatō primū tetrachordum cū 4. chordis.	71 & 112
HYPERAEOLIVS Modus.	113
Hyperaeolij Modi exemplum sistum.	157
Hyperaeolij Hypphrygijq; cōnexionis exēpl.	276 ac dein.
Hyperaeolij exempla in cātu mensur.	10
Hypobolēon tetrachordū qntū cum 4. chordis.	78
Hyperastius cur dictus Modus.	66 & 67
Hypomixolydius, Ptolemai inuentum, eum	132 & 133
Hypodorio idem habet systema.	342
Hypphrygij Modi natura & exempla in cātu	70
plano.	124 & 125
Hyperphrygij exempla in cantu mensurali.	126
HYPOAEOLII Modi Systema.	103 & 125
Hypoēolij Modi natur. ac exēpl. in cā pla.	196
Hypoēolij intonationes.	367
Hypoēolius quō corrumpatur, in Hypodo-	441 & 454
rium mutatus.	215
Hypoēolij exēpla in cantu mensur. 320 ac deinc.	16 & 296 & 320 & 464
HYPODORIVS ex A in a systemate.	288
Hypodorij Modi natura.	304
Hypodorius in Hypoēolium.	137
Hypodorius quare secundus.	137
Hypodorij uerum exēplum in cantu plano.	354
Hypodorij uaria exēpl. in cātu mēsur. 242 ac dein.	66
HYPOIONICI siue Hypoiaftij systema.	76
Hypoionici natura & exempla.	93
Hypoionici exemplum in cantu plano.	114
Hypoionici exempla in cantu mensurali.	280
HYPOLYDIVS ex C in c systemate.	66
Hypolydius quare sextus.	76
Hypolydij grauitas.	93
Hypolydij natura & exēplum in cantu plano.	114
Hypolydij exempla in cantu mensurali.	280
HYPOPHRYGIVS ex h in b.	66
Hypophrygi ⁹ harmonicās diuidi nō potest.	70
Hypophrygius quare quartus Modus.	76
Hypophrygij natura ac exēpl. in cātu plano.	110
Hypophrygij exēpla in cātu mensur. 234 ac dein.	70
HYPOMIXOLYDII siue hypiaftij systema.	120 & 121
Hopomixolydij natura & nomina.	120 & 121
Hypomixolydius Modus ueteribus Ecclesiasti-	70 & 120
cis gratissimus.	121
Hypomixolydij exemplum in cantu plano.	121
Hypomixolydij exēpla in cātu mēsur. 308 ac deī.	56
Hypotheses pro tendendis Citharē neruis.	56

I

IACOBVS Ohrechth symphonetes.	256 & 456
Iacobus Obrechth D. Eras. in musicis pcept.	296
Iambicorum carminum Harmonia.	185
Imperfectio qd. & qbus in notulis fiat.	207 & 208
Imperfectiois Regula.	207 & 208
Imperfectiois tria signa.	210
Imperfectio in Musicis binario cōstat.	200
Imperfectiois exemplum ex Franchino.	208
Imperfectiois alterū exemplū ex eodē Frāch.	209
Imperfectiois tertium exemplum ex eodem.	210
Incertitudinis musicę mēsur. i. exēpl.	216 & 217
Incertitudinis eiusdem secundum exēplum.	218
Incertitudinis eiusdem tertium exemplum.	219
Instrumenti Boethiani descriptio.	44 & 45
Instrumentorū musicorum immēsa nomēclat.	46
Intonationes Modorum uulgarium.	36 & 37
Interuallum in Musicis quid.	18
Interualla XV intra diapason a nostra tempesta-	18
tis Musicis nominantur.	18
Interuallorū cōpositio ex tono ac semitō. min.	18
Interuallorum species unde sumantur.	23
IOANNES Cocleus Noricus Theologus.	196
Ioannes Olus Heluetius laudatur.	367
Ioannes Ottenheim laudatur.	441 & 454
Ioannes Ghiselin symphonetes.	215
Ioannes Mouton FRANCISCI Francorum Re-	16 & 296 & 320 & 464
gis Symphonetes.	288
Ioannes Richafort Symphonetes.	304
Ioannes Vannius Brisgoicus Symphon.	304
Ioannes Vernherus a Rhischach Teutonici or-	158
dinis princeps in Alschusen laudatur.	468
Iocosa cantilene quæ nam probentur.	362
Iodoci Pratenfis laus. qui uulgo Iusquinus.	115
IONICVS siue Iastius Modus ac eius natura.	70
Ionici siue Iastij Modi Systema.	116 & 117
Ionici siue Iastij duo exēpla in cātu pla.	16
Ionici licentiosi exemplum in cantu plano.	118
Ionici Modus Dorio comparatus.	118
Ionici ac Lydij idē aliqd exēplū esse potest.	130
Ionici Hypoioniciq; connexio.	158
Eorūde speciosissimū exēpl. in cātu plano.	156
Ionici siue Iastij exempla in cantu mensurali.	288
Ionici Hypoioniciq; cōnexor. exēpl. in cā. mēsu.	418
Ionici Hypoioniciq; cōnexorum exem-	449
plū cū ditono spnē, sed nō suo finitū loco.	446
Ionici Hypoioniciq; cōnexorum exemplum	446
finitum ut Phrygius.	446
Isaac quare Henricus Isaac.	331 & 197
Iulij Pollucis locus.	128
Iusgni siue Iod. Pratefis Encomiū.	443 & 302 & 447

K

Index

K

Kēps de nostra domina in cantu plano.	153
Idem in cantu figurali.	366
L	
Lacedæmonij Atheniensibus comparati.	118
Liber generationis Iusgni explicata cantio.	365
Lichanos quid.	10
Loci aliquot Boethij.	85
Longa qualis figura.	197
Lutuichus Sēfl ⁹ Tigur. Symphō. 221 & 331 & 444	90
Luciani locus discussus.	468
Lutuichi Regis Francorum Cantio iocosa.	66
LYDIVS Modus ex F in f.	70
Lydius Mod ⁹ Arithmeticās diuidi nō potest.	76
Lydius quare quintus Modus.	93
Lydij grauitas ueterib. Ecclesiast. mire grata.	127
Lydij Modi natura.	130
Lydij mira corruptio pin Ionicū mutationē.	130
Lydij cātus corrupti ac torti nostra atātē. eadem.	128
Lydij duplex apd ueteres Ecclesiasticos usus.	128 & 129
Lydij prioris usus duo exēpla in cātu. pla.	129
Lydij posterioris usus uerum exemplum in	129 & 30
cantu plano.	eadē.
Lydij ac Ionici cōmune exēplū in cātu pla.	337
Lydij ac Ionici cōmune exēpl. in cātu figurali.	129
Lydij intonationes.	144
Lydij exempla in cantu mensur.	328 ac deinceps
Lydij Hypolydijq; connexio.	145
Lydij Hypolydijq; cōnexorū exēpl. in cā. pla.	388
Lydij Hypolydijq; cōnexorū exēpl. in cā. mēsur.	94
M	
Macrobius notatur.	43
Magas ut inclinandum nomen.	46
Magas quid nominis significet.	47
Magas quid uere significet.	48
Magas Canon dicitur Georgio Valla.	48
Magadis qnq; nomina ut distinguantur.	47
Magados di. masculino genere.	46 & 47
Magadis idos fœminino genere.	48
Magadis altera significatio.	48
Magas & Paramese quid.	48
Martiani Capellæ uerba de XV Modis.	63
Maxamylanus Cæsar laudatur.	118
Maxima qualis figura.	196
Mediatio diapason duplex.	21 & 68
Mese & Paramese quid.	10
Meson, secundū tetrachordū cū quatuor neruis.	10
MICHAEL Rubellus Glareani pceptor.	196
Minima qualis figura.	196
Missæ dñi. Anto. Brumel & alia eius op. 456	455
Missæ ad omnē tonū exemplū ex Ottenheim.	66
Mixolydius Modus ex G in g.	77
Mixolydius quare sic dictus.	127
Mixolydius apud Platonem.	76
Mixolydius quare septimus.	134
Mixolydij cantiones multa indicata.	133
Mixolydij natura & usus apud ueteres.	135 & 136
Mixolydij exemplum in cantu plano.	346
Mixolydij exempla in cantu mensurali.	150
Mixolydij Hypomixolydijq; Modorū cōnex.	150
Eorūde cōnexionis exēplū in cātu pla.	150 & 151
Eorūde cōnexionis exēplū in cātu mēsur.	392
MODI Musici quid, nēpe diapason species.	29
Modi Musici quomodo a nostra etatis Musicis	29
traſtentur.	29
Modi III pares. totidemq; impares.	29
Modi Musici Improprietoni dicuntur.	29
Modorum VIII. typus.	30
Modorum uulgaris cognitio.	32
Modorum finis in cantibus.	31
Modorum ambitus.	34
Modus ambitu suo flumini cōparatur.	34
Modorū uulgarium formula ex Franchino.	33
Modorū cōnexio.	34
Modorum usus in cantatium Choro.	35
Modorū in intonationibus formula.	35
Modorū 8. intonationes in psal. minor.	35 & 36
Modorū 8. intonationes in psal. maiorib.	36 & 37
MODI Principes 6.	64
Modi Plagij item VI.	64
Modi tres dñtaxat apd Cantorum uulgu.	65
Modi distinguuntur ut 7. diapason species.	65
Modi apud græcos Harmonia uocatur.	65
Modorū VII. siue septē Diapason specierū unde	66
Modi sumuntur Boethiana nomenclatura.	72
Modorum per atates mutatio.	72
Modi essentia dñtaxat sunt VII.	76
Modorum ordo in nomenclatura.	76
Modi 6. de impari nūero harmonicās diuifi.	78
Modi VI de pari nūero arithmeticās diuifi.	78
Modi tres a Gentibus dicti.	76 & 77 & 78
Modorū XII. certa ac per totum librorū cōtextū	79
obseruanda deinde nomenclatura.	89
Modorū cōmutatio quēdā facilis quēdā diffic.	138
Modorum connexio ad longum.	eadem
Modorum proprie VI connexiones.	eadem
Modi Authentē a Plagijs quarta distant.	eadem
Modorum septima, sed impropria connexio	139
quantum a prioribus differat.	162
Modi potissimū p diapason ac eius mediationē	162
secundū diapēte ac diatessarō noscitur.	362 ac deinceps ad longum.
Modorum duorū cōnexionis exempla in cantu	201
mensurali.	9
Modorū occulta cognatio in cōcātu 4. uocū.	201
Modus in cantu mensurali quid.	201
Modulandi tria genera.	3
	3

b 3 Mono-

Index

Monochordum quid auctore Guidone.	46	Phrygius Modus ex E in e consistit.	66
Monochordi forma apud Rhēni accolae.	48 & 49	Phrygius quare tertius dictus.	76
Monochordi diuisio quae uetus dubitatur.	49 & 50	Phrygij natura explicata, & indicata eius exempla.	123
Monochordi diuisio ad longum.	52	Phrygij Modi exemplū in cantu plano.	124
Monochordi diuisio intra disdiapason consistit.	51	Phrygij exempla in cantu mensurali, 312 ac dein.	
Multiplex proportio.	227 & 228	Phrygij phrasis ac systema, non suo finita loco.	450
Multiplex superparticularis proportio.	228	Phrygij ac Hypomixolydij exempla inter D ac d, diuersa tamen phrasi.	163
Multiplex superpartiens proportio quae.	228	Phrygij Hypophrygijq; connexio.	142
Musica definitio ac diuisio.	1	Phrygij Hypophrygijq; connexorum exemplū in cantu plano.	142
Musice practice.	1	Eorundē connexorum exemplū in cantu mensurali.	376
Musices practices elementa.	1	Phthongus quid.	23
Musica theorice triplex.	1	Platonis opinio de consonantia generatione.	24
Musices generalis typus.	4	Platonis locus de Musis.	99
Musici maxie est de Modis erudite iudicare.	251	Platonis locus de lib. 3. de Rep. tractatus.	127
Musica nouem quid significant.	98	Plato quomodo reiecit Lydium.	127 & 128
Mutatio quid in musicis.	12	Plagij Modi quō in Authentas cadant.	120
Mutationis uocum exempla.	13	Plaxita autē Dauid, in cantu mensurali explicatum.	367
Mutationes asperae ac uitandae.	14	Plinij locus excussus.	97
N			
Nerui IIII prae Musices.	9	Politianus nō recte reprehendit Seruium.	83
Natura & Paranece & Trite quid.	10	Politiani locus ex Panestemone.	88
Neuma quid, & ut inclinetur.	131 & 43	Politiani & Frachini de Hyperphrygio reiecta opinio.	87 & 132
Nicolaus Craen Symphonetes.	320	Porphyrionis locus discussus.	50
Nicomachi opinio quo pacto fiat Consonantia.	24	Præceptor Glareani Michael Rubellus.	155
Nos qui uiuimus Antiphona Aeolij Modi.	109	Prolatio in Musicis quid.	201
Notularum catus simplicis figurae ex Frach.	9	Proportio quid.	227
Notarū catus mensuralis quae & quot numero.	196	Proportionum quinque genera.	228
Notularū ligaturae cautionibus 8. p. discuntur.	197	Proportionū Musicarū nimia multitudo.	228
O			
Obiectiones ex Boethio & inibi aliquot eius loci tractati.	86 & 87	Proslambanomenē prima omnium Modorum chorda.	88
Obrechth, quare Iacobus Obrechth.		Proslambanomenē quare dicta.	10
Octauus Ptolemei Modus nō est noster octauus.	70	Pulchra es amica mea in cantu plano.	142
Octo uocum Cantio Ioannis Mouton.	466	Punctum quid, & quot eius species.	199
Orto Symphonetes.	320	Q	
Ode Diuorum Ambrosij ac Augustini ad Hypophrygium decantata Modum.	110	Quadrupla proportio & eius exemplū musicū.	231
Octauarum eadem ratio.	5	Quadrupla proportionis alia exempla.	232
P			
Pange lingua in cantu plano.	163	Quartae diapente speciei in diezeugma exemplum.	439
Passionis Dominicae Harmonia.	34 & 145	Quatuor uocum nomina noua.	239
Pater noster in Aeolio Modo.	105	Questio de praestantia Phonasci ac Symphon.	174
Patrem in simplici cantu.	106	Querela de incertitudine huius artis.	214
Pausa & quot numero.	198	Quinq; tetrachorda.	9
Pectus Musicum instrumentum.	47	R	
Peregrinus dictus Modus.	42	Regnum mundi Responsorij in cantu plano.	117
Perfectio in Musicis ternario constat.	200	Reiecta Musicorum opinio de triplici uocum qualitate.	2
Permutatio uocum.	12 & 13	Res humanae mari comparatae.	177
Phalecij carminis Harmonia.	186	Rotula in Eremo Helueticorum oppidum.	154
Phonascus & Symphonetes nascuntur.	174	Salus	
Phonasci laus.	174		

Index

S		Symphonetarum ingenia.	441
Salus Regina in cantu plano.	119	Systema, Tropus, Constitutio quid.	67
Sacrus de diua Virgine Maria in cantu plano.	116	Syncope quid Neotericis Musicis ac eius exempl.	213
Sancti spiritus ad se nobis gratia profa in cantu plano.	121	Synemēnō tetrachordū tertium cum 4 chordis.	10
Sapphici carminis Harmonia ad Ionici diap.	191	Συμπεπονδισία apud Platonem.	128
Schisma dimidium Diesis.	27	Superparticularis proportio quae.	228
Sebaldus Heiden Musicus.	6 & 215	Superpartiens proportio quae.	228
Sebastianus Brant.	159	T	
Semi quid Musicis significet.	18	Tactus quid in Musicis & quottuplex.	203 & 204
Semibreuis qualis figura.	196	Tactus notularum resolutione maxime cognoscitur.	204
Semiditas quid apud Neotericos musicos.	207	Te Deum laudamus in cantu plano.	110
Semidiapente, quinta defecta.	20	Tempus quid in noua Musica.	201
Semidiapason, Octaua defecta.	21	TENOR quare dicatur.	240
Semiditonus, Tertia minor.	19	Tenorum, diapason non explentium exempla in cantu mensurali.	430. ac deinceps.
Semiditonus cum diapente, Septima minor.	21	Te Sanctū Dominū Respō. in cantu plano.	154
Semifusa & semitonium quales figurae.	196	Terentij locus in eunucho.	85
Semitonium minus quid.	19	Tetrachordū diezeugma. ac synemēnō.	2.9 & 10
Semitoniū minus graece diesis siue lemma.	27	Tetrachordorum ratio sesquitercia.	10
Semitonium maius graece Apotome.	27	Tetrachorda V. quaternis chordis.	10
Semitonium cum diapente.	20	Thomas Tzamen Auegranenſis Symphon.	296
Semitonij minoris uis in omniū consonantiarum speciebus uariandis.	65 & 23 & 24	Threni Diue Magdalen. ad Phrygiū Modū.	314
Semitoniorum binorum loca in VII Diapason speciebus.	68 & 11	TONVS secunda perfecta.	19
Semitonij unius duntaxat uariatio, & diapason speciem, & Modum uariat.	75	Tonus cum diapente, sexta maior.	20
Septem Diapason species sunt septē Modi.	66	Tonus non uere consonantia.	25
Septenarij numeri Ratio apud auctores reddita.	94	Toni partitio cum partium definitionibus.	27
Sermo qualis in disciplinis esse debeat.	3	Tonus in duo aequa diuidi non potest.	27
Seruij opinio de Citharē neruis aduersus Politianum defensa.	83	Tonus quomodo in sesquioctaua ratione certo deprehendatur.	45
Sesquipla siue sesquialtera proportio.	233	Tonus nouenaria diuisione in Monochord. di sectione prouenit.	50 & 51
Sesquialtera tria exempla.	233 & 234	Transpositionis regula ac exemplū logū.	15 & 16
Sesquialtera quartum exemplum.	236	Transpositio signatarum clauium.	15 & 16
Sesquialtera quintum exemplum.	238	Tria ad perfectam Musicen necessaria.	44
Sicut Malus, Antiphona in cantu plano.	155	Tria modulandi genera.	11
Signa Modi temporis ac prolotionis.	101	Triplex chordarum diuisio.	50
Signa implicita Modi temporis ac prolotionis.	203	Triplex proportio.	230
Signata clauis siue characteristica quid.	6	Tripla proportionis duo exempla.	230 & 231
Simplex siue planus cantus laudatur.	176	Tritonus, quarta diatonico generi inepta.	19
Sixtus Dieterich Symphonetes.	276 & 328 & 342	Trium atatum cantus mensurales.	240
Sonus in caelo ad Hypodorij systema.	95	Trochaici generis Harmonia ad Ionici.	191
Sonus in caelo ac de eo duae opiniones	95	Trochaici generis Harmonia ad Ionicum Hypolonicumq;.	192 & 193
Sonus in caelo secundū Pythagoricos auctores Plinio.	97	Tropus cū systemate & Modo & constituti. Idē.	66
Species in interuallis quomodo sumenda, Boethij regula.	23	Tyndarida.	43
Symbolum Nicenum in Aeolio Modo.	106	Typus octo uulgarium Modorum.	30
Symphonetes & Phonascus quis.	164	Typus XV Modorum apud Martianū Capellam ut pinxit Franchinus.	62
		Typus eorū dē apud eū dē ut pinxit Glareanus.	80
		Typus XII Aristoxeni Modorum.	81
		Typus	

Index

Typus Authentarum ac plagiorum diuifim ac coniunſim in notulis muſicis.	82	Typus ſignoru explicitoru ac implicitoru.	203
Typus oſto Modorum muſicorum Ptolema- ica deſcriptione.	67	Typus reſolutionum tres in tactu.	204
Typus omniu Modorum & XXIII coſtituti- onum Diapafon ex diapente ac diateſſaron connexione.	69	V	
Typus alius omnium Modoru in lineis.	71	Vaqueras Symphonetes.	243
Typus ultimus omniu Modoru in notulis.	73	Veni Sanſte Spiritus in cantu plano.	163
Typus conexionum omniu Modorum.	140	Verſus in Gloria Patri Reſponſorioru	37 & 38
Typus Muſices generalis.	4	Verſus introituum.	39 & 40
Typus trium Modulandi generum.	12	Viſtimæ Paſcali, Proſa in cantu plano.	28 & 128
Typus 4 Diapente, 3 diateſſaron ſpecierum.	22	Eadem in cantu menſurali explicata.	363
Typus ueterum Conſonantiarum.	25	Viginti clauſes in Guidonis Scala.	45
Typus Conſonantiarum ac Diſſonantiarum noſtræ ætatis.	26	Virgilij locus de Calliope.	99
Typus Diuiſionis Monochordi in tribus mo- dulandi generibus.	55	Vniſonus quid.	19
Typus omnium in Tono partitionum.	28	Vocum Muſicarum ſex ſunt ſigna.	1
Typus duarum opinionu de ſono in celo.	96	Voces ſuperiores ac inferiores ternæ.	2
Typus IX Muſarum.	100	Voces fictæ quæ ſint.	6
Typus notularu omniu in cantu menſurali.	196	Vocum permutatio.	12
Typus ligaturarum.	197	Voces duas ex una deducere.	441 ac deinceps
Typus pauſarum.	198	multa exempla.	
Typus Puncti diuiſionis ex Franchino.	199	Voces treis ex una diuerſis ſignis Iuſgni.	443
Typus puncti perfectionis ac additionis ex Franchino.	200	Voces treis ex una diuerſis ſignis Lutuichi Senſij.	444
Typus Modi, Tæporis, ac prolationis.	101	Voces IIII ex una diuerſis ſignis Petri Pla- tenſis.	445
		Voces Muſicales ad fortunam Senſij.	222
		Vocum Muſicaliũ deductio in cantu plano.	6
		Vocum Muſicalium ſimplex deductio in cantu menſurali.	226
		Vtilitas Muſicorum Modorum.	29

Finis Indicis.

Henrichi Loriti Glareani, Patri- tij Claronenſis apud Heluetios

Dodecachordi, Liber I.

De Muſices diuiſione ac deſi-

nitioe, Caput I.

V S I C A duplex eſt, Theorice ac practice. Theorice circa rerum muſicarũ contemplationẽ uerſatur: Ea triplex eſt auctore Boethio lib. i. cap. 2. Mundana, quæ de harmonia totius & partiũ mundi conſyderat. Humana quæ de proportio- nibus corporis & animæ, atq; harum inter ſe par- tium pertractat. Tertia, quæ in quibuſdam con- ſiſtere dicitur inſtrumentis, ac de ea quidem idem author quinq; libris diſputat. Practice circa executionem cantus conſi- ſtit. Hæc in Rhythmis eſt, in metris, in ſonis. Et ſoni quidem, aliĩ in inſtru- mentis, quæ et ipſa uaria ſunt, aliĩ in humana uoce reperiuntur, de quibus nunc potiſſimũ diſſerere conabimur. deregulata uidelicet muſica, quæ de cantu eſt. Porro cantus duplex eſt, alter ſimplex ac uniformis, quo nũc uulgo in templis utuntur, & de hoc tractat muſica plana, quam Gregori- anam uocant: alter uariuſ ac multiformis, de quo eſt muſica quam aliĩ ſi- guralem, aliĩ menſuralem nunc uocant. De hoc cantu quando apud ueteres nihil, quod equidem ſciam, reperitur certi, ætatis noſtræ authorũ traditionem in poſterioribus proſequamur.

Deſinitio Theorices.

Muſica eſt facultas differentias acutorum et grauium ſonorum, ſenſu ac ratione perpendens. Boethius lib. 5. cap. 1.

Deſinitio Practices.

Muſica eſt recte modulandi ſcientia. Diuus Auguſtinus.

De elementis Practices

Caput II.

Quandò uero omnis mathēſis in demonſtratione conſiſtit, et neq; res ipſæ in diſputationem uenire, neq; uoces ſcribi poſſunt, Vo- cum ſigna inuenerunt muſici, partim figuris, quas nunc notas uocant, partim ſyllabarum appellatione, quæ ſex ſunt uſu re- ceptæ, V, r, e, m, i, f, a, ſ, o, l, l, a. Eas nunc frequentiore uerbo uoces appellant, ſi- gno pro re ſignificata utentes. Sedes autem harum uocum clauis nomi-
A nant,

nant, distinctas linea ac spacio in cantibus, ac æquis quidem dimensionibus linearum Parallelarum ad oculos, cum uoces tamen inter se non omnes æquo interuallo distent, ut postea de interuallis latius demonstrabit. Veteres musici uoces phthongos, clauis neruos appellabant. Has autem clauis in ordinem tanquam in scalam quandam, ad Græcam olim chordarum dispositionem redegit Guido Aretinus, eximie eruditionis uir, quæ nostra ætas sequitur, ita ut infimo gradu in linea parallela poneret uocem, ut, præscripta tertia Græcorum litera Γ. Nempe ut haud immemores essemus hanc disciplinam, ut alias omnes, à Græcis esse. Proxime deinde in spatio supra primam lineam parallelam uocem, re, præposita litera Α. Rursus deinde in secunda linea uocem, mi, cum litera Β. præscripta, quam nonnulli quadrato corpore pingendam censent, ita ut latus dextrum ultra basin descēdat, sinistrum ultra hypotenusam ascendat ad hanc formā h. Id tradidit Franchinus Laudensis nostra ætate in hac arte præcipuus, motus hac ratione, ut esset discrimen duarum uocum, mi & fa, in octaua inde clauis b fa h mi. Porro deinde in spatio supra secundam lineam duas Guido ponit uoces, fa ac ut, præposita C. litera, ut nouus hic sex uocum ordo incipiat, qui præcedentem ordinem, ascensu deficientem excipiat, nec tamē ad finem prioris incipiat, sed in medio, ut natura similes uoces in eadem locentur clauis, aiunt nostri Musici, apud quos in confesso est, esse quandam naturæ similitudinem quartæ cuiusque uocis hoc pacto, Vt cum fa, re cum sol, mi cum la, quanquā ego huius diuisionis causam fuisse puto ut semitonium tertio quoque loco esset inter mi ac fa, ad generis diatonici formam, de quo postea tractabimus. Nam, ut fa, molles uoces, re sol, naturales, mi la, duras, nescio quo authore doceant, nisi usum magis quam artem spectare malimus. Quis enim flebilior ac mollior cantus, quam ubi mi regnat ut in Threnos Hieremie quidam effinxere harmoniam, & Diuæ Magdalenes querelam ad sepulchrum Domini: Tulerunt dominum meum. Fortasse autem hæc à Modorum natura nostri sumpsere Musici. Nam in Lydio, molli, ut quibusdam uisus est, Modo, sed molliori Ionico, ut fa regnāt in diatessarō superne: In Dorio, graui ac seueri Modo, re sol, in Phrygio religioso, ac duro, mi la. Sed hæc postea explicabuntur, huic loco nimis alta. Hoc initiantibus melius præcipiunt. Inter sex hæc uoces, tres esse inferiores, ut, re, mi, Tres item superiores, fa, sol, la. Et in ascensu sumendas inferiores, in descensu contra, superiores, Reliquæ inde clauis à Guidone dispositæ sic habent: D, in tertia parallela cū duabus uocibus sol ac re. E, in spacio similiter duabus, la ac mi. Et F, in quarta parallela duabus, fa ac ut. G autē in spacio tribus, sol re et ut. Hic enim incipit sex uocum ordo, qui *διὰ τεσσάρων*, id est, disinctarū tetrachordū, hoc est mi in b clauis habet, cū præcedens ordo, qui in F incipit *συνμεινωρ*, id est, cōnexarū con-

tinea

neat tetrachordum, hoc est, fa in b clauis. Cæterum hætenus ab A sunt clauis quas essentielles uocant, A. B. C. D. E. F. G. Reliquæ deinde clauis eodem modo, ut priores repetuntur, adiectis tamen pluribus uocibus propter mi ac fa in b clauis, & minutis item literis a b c d e f g. post quas deinde geminatæ sequuntur quinq, aa. bb. cc. dd. ee. Mi tamen & fa in b clauis duæ uoces, nō ex equo ab a minuto distant. Mi enim ab a minuto tono semotum est, fa autem semitonio minore. Itaque ipsæ uoces duæ in eadem, quidē ut uidetur, clauis, plus distant inter se, quam uel mi a fa in c paruo, uel fa à mi in a paruo, quod postea, cum de toni partitione differemus, latius demonstrabimus. Si igitur b clauem unius loco numerabimus, erunt guido

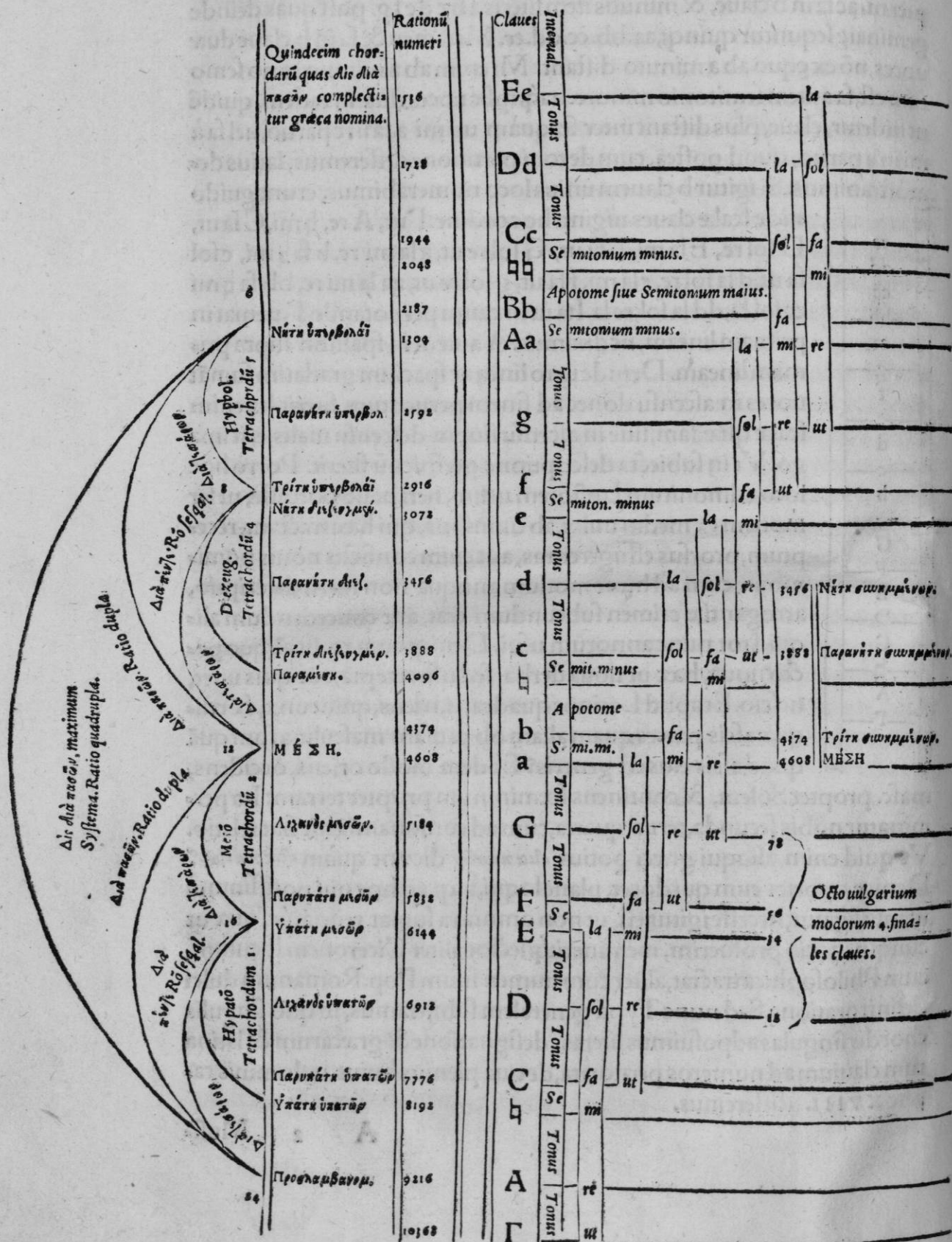
ee
dd
cc
bb
aa
g
f
e
d
c
b
a
G
F
E
D
C
B
A
Γ

nica scalæ clauis uiginti hoc ordine: Γ ut, A re, h mi, C fa ut, D sol re, E la mi, F fa ut, G sol re ut, a la mi re, b fa h mi, c sol fa ut, d la sol re, e la mi, f fa ut, g sol re ut, aa la mi re, bb fa h mi cc sol fa, dd la sol, ee la. Ita ut in cantu pernotando Γ. ueniat in primam lineam, ut diximus: A autem in spatium supra primam lineam. Deinde uero linea ac spacium gradatim sumat uoces in ascensu donec ad finem peruentum fuerit. Ita enim scalæ quædam, siue in ascensu siue in descensu malis, erit imago. Vt in subiecta descriptione perspicuū fuerit. Porro hoc loco admonitum Lectorem uelim, fieri haud potuisse, ut sermonem ex medio uulgi, ab omnibus, qui hæc tractant, receptum, prorsus effugeremus, aut enim confictis nouis nominibus, cum ad hunc modum antiqua non fuerit descriptio, arrogantiae crimen subeundum erat, aut concedendum aliquid tot nunc annorum usui. Denique cum res sit aliquo pacto noua, hæc ut noua uerba, sed usu recepta, cur quis uitet, nescio. Et apud Latinos quadrans, triens, quincunx, & reliquæ assis partes quam aliam ob causam masculina sunt quæ quod assis eius est generis: Eodem modo oriens, occidens, masc. propter Solem, & continens foemininum propter terram: Ita permittatur nobis secunda, tertia, quarta, cum ad consonantiā hic fiat relatio. Vt quid enim alioqui græci potius *διὰ τεσσάρων* dicunt quam *διὰ πέντων*? Denique oportet eum qui docet, plane loqui, atque ad hoc niti potissimum ut intelligatur, necesse igitur est, ut non omnia ea fugiat reiiciatque, quæ ut cunque negotio profuerint, memineritque lector aliter Ciceronem locutum, cum Philosophica tractat, aliter cum numen suum Pop. Romanum dulci delinit oratione. Sed nunc Typū generalem subiiciamus, in quo singulis chordis singulas adposuimus literas, designatione & græcarum & latinarum clauium ad numeros pernotata, de qua plenius huius uoluminis capite XVIII. differemus.

Musices generalis typus in gene

re diatonico æqualibus spatijs, alioqui Pythagorea dimentione
dispositus, Guidone Aretino authore.

Lib. I.

Quæ in Guidonis typo rudibus

huius artis consyderanda Cap. III.

Primum itaq; sciendum haud abs re factum esse, cur clauū initio literæ ponantur, addiscentibus enim id perutile. Sunt autē clauē natura distinctæ septē, ac totidem literis a b c d e f g notatæ: Per repetitionem uero 20 fiunt, hoc discrimine à musicis pictæ, maiusculis quidem formis primæ septem post Γ ut sequētes deinde septem, tenuibus. Porro extremæ quinq; geminatis. Atq; inde dicimus A magnum siue graue, item a paruum siue acutum, Aa geminatum, & de reliquis clauibus eodem modo. Secundo consyderandæ sunt distantie clauium. Nam clauis à proxima distat secunda: à tertia, tertia: à quarta, quarta: & sic deinceps. Et in uniuersum eiusdem speciei literæ, quæuis à proxima, octaua distat. Vt Γ ut à G sol re ut: A re ab a la mi re, ac inde in reliquis eodem coniectandum modo. Vbi hæc regula notanda. De octauis idem esse iudiciū, quod cum de uocibus, tū non minus de natura cantus intelligitur, Quæcunq; enim uoces in G sol re ut sunt, eadem et in Γ ut recte cātari possunt: Et quæ in a la mi re, eadem in A re, quæ in b fa q mi, eæ itidem in q mi, nec dissimiliter de supremis iudicandum. Tertio sciendum quod hæc dispositio clauium in infinitum deduci poterat, ea lege seruata, quam dicta iam regula innuit. Neceffe tamen erat, ut alicubi esset initium, alicubi item finis. Eius rei esto exemplū. Si notula aliqua, casu (ut fit sæpe) infra Γ ut ponatur, rogas quid ibi canendum: aio, respiciendam esse ab ea octauam clauē. Vt enim infra G sol re ut est F fa ut, ita infra Γ ut erit f fa ut. Ita consimili modo, si extra ee la obueniet notula, ea quoq; uenit ad rationē octauæ clauis iudicanda. Humana uero uox hos limites nō egreditur. Tamen si quatuor uoces cum cantilenæ, & instrumenta ipsa musica sæpius hanc dispositionem excedunt. Neq; uero has uoces recte fictas quis uocet, quæ in octauis reperiuntur, sed eas potius fictas dixeris, quas neq; eæ clauē, ubi licet iā usurpatur, neq; octauæ earum continent. Vt mi in F fa ut: Sol in E la mi: fa in a la mi re, &c. Postremo assuescendum est clauibus, ut eas memoriæ acriter cōmendemus, ut nō præmeditari etiam sciamus, quas uoces quæq; teneat clauis, ne mi canamus, ubi fa cantandum est, aut contra. Reliqua usu facile perdiscentur.

A 3 De

6 Dodecachordi De clauibus & uocum per eas

dem deductionibus, item de notularum figuris,

Caput III.

Claus haud dubie, metaphora à clauē ferrea sumpta, dicta est, quod ut illa seram, ita hec cantum aperiat. Cum autē sanē ineptum esset, omneis ab initio cantus ponereliteras, unam alteramue in primis marginibus notarunt musici, ut ex ea ceteraē dignosceretur, easq; uocarūt signatas. Quidam, ut Sebaldus Heiden insignis nostra ætate Musicus, characteristicas uocant, quæ uox si esset usu recepta, non displiceret. Frequentissime autem duas pingunt F fa ut & c sol fa ut, quanquā & g sol re ut nonnūquam in suprema cantilenarum compositarum uoce. ¶ ut uero signare uel dd la ol superuacaneum est. Cognita itaq; clauē signata, uidentum qua clauē incipiat cantus, & agendum secundum regulas iam dictas, ut ascendēdo inferiores uoces accipiamus, descendēdo superiores. Elaborandum etiam omnino, ut distantias siue interualla notemus, ac assuescamus illis, ne prolatis uocibus fa re, canamus tamē fa mi, aut prolatis sol ut, canamus sol re. Quare deductiones simplices pueris tradi solent, ad os eorum formandum oppidō quā utiles. Assuescent enim ita lineis ac spacijs ab imis ad summa, ut septies, ut re mi fa sol la, in scala repetūtur. Quicunq; autem hasce exhibuit nobis formulas, is uere rudibus consuluit ingenijs, ingenio ipse haud despiciendo, uerus doctor, uerus in hoc negotio dux. Ita simplicibus simplicia annexuit, ita in remiuta uariavit omnia, ut pulcherrimē paulatim ducat rudem ad audendum deinde in maioribus. Eas satis felici euentu, cuius noster Lutuichus Senfly, quatuor uocibus ad Tenorē fortuna induxit. Quare neutiquam hæ negligendæ initiantibus exercitationes, quæ sunt huiusmodi.

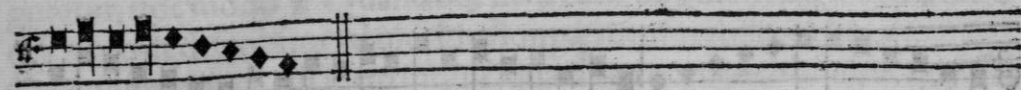

Exemplum primæ deductionis ex Γ ut.

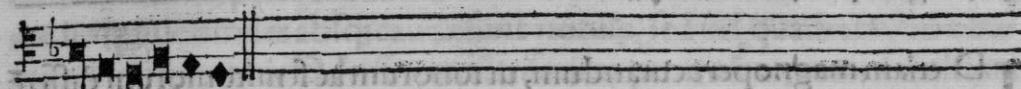

Exemplum secundæ deductionis ex C fa ut.

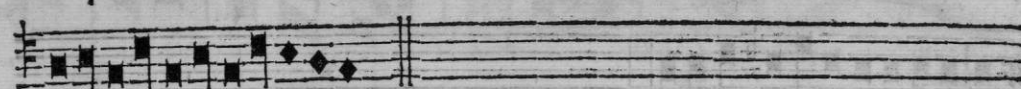
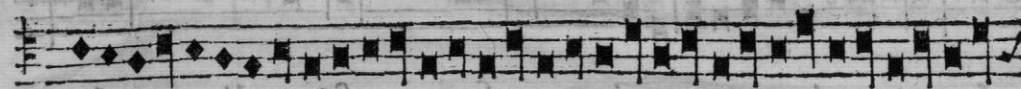
ib Liber I.

Exemplum tertiæ deductionis ex F fa ut.

Exemplum quartæ deductionis ex G sol re ut, respondens

Exemplum quintæ deductionis ex C sol fa ut respondens

secundæ.

Exemplum sextæ deductionis ex F fa ut, respondens

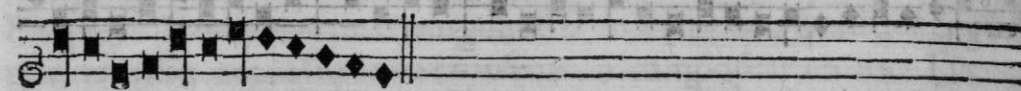
tertia.

Exemplum septimæ deductionis ex g sol re ut, respondens quar-

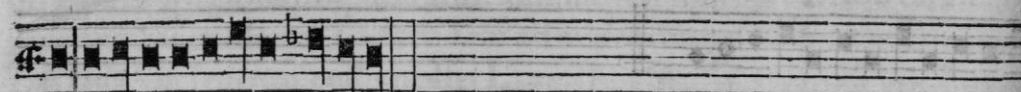
tæ ac primæ.

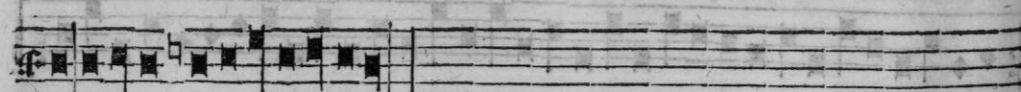
Id etiam magnopere curandum, ut tonorum ac semitoniorum differē-
tiam recenti iuuenum memoriæ diligenter inculcemus, hoc est quod
uulgo dici solet, ut noscant differentiam inter mi ac fa. Subijciam huius u-
nicum exemplum sed contrarijs mi ac fa pernotationibus.

I te in orbem uniuersum, & prædica te dicen-

tes alleluia.

Nec inutile fuerit fortassis, unam aut alterā cantilenam clauibus trās-
ponere, ac pueris ostendere quā in diuersum longe abeat harmo-
nia, si ex suis clauibus, uelut ianua e cardine, moueatur. Vt si quis cantio-
nem Requiem, in a la mi re incipiat, sed hoc diligenti præceptori indicasse
sat erit. De notularum figuris opræpretium est nunc differere, qua de
re

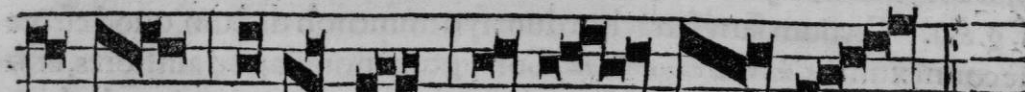
re Franchinus & diligenter & erudite præcepit, triplicem nobis exhibēs
notularum descriptionem: Simplicem, compositam, ac mediocrem. Sim-
plex (inquit) est, quæ alteri notæ non coniungitur, & quadrato corpore fi-
guratur, hoc modo Quandoq; item cum uirgula in latere eius dextro
descendente describitur ad modum longæ mensurabilis, ut hic .
Composita notula est (idem inquit) quæ alteri notulæ consuitur, quæ tūc
diuersam consequitur descriptionem. Hæc ille. Mediocrem autem uocat
Rhombi forma notulam, qua specie semibreuis est in mensurabili cantu,
sic , quam tamen nunquam solam, sed uel duas uel plures, maxime in de-
scensu poni arbitrat, quemadmodū in prioribus deductionibus, quo-
ties gradatim descendebatur, uisum est. Porro compositarum notularum
triplicē ponit differentiā: Initio, medio, ac fine. Initio quidem duas. Ascen-
dente enim secunda, prima absq; cauda pernotanda est, ut hic B. At secun-
da descendente, prior caudā habet à sinistro latere descendentē, ut hic C. In
medio quidē omnes absq; cauda sunt notulæ, sed uel quadratæ, uel obli-
quæ ingūt, ut hic D. In fine autē trifariam pernotatur, aut enim ultima
descendit, & tunc absq; cauda est, ut hic E. Aut ascendit, idq; bifariam, uel
perpendiculo superior pingitur, ut hic F. Vel ab latere dextro, & sic sem-
per habet caudam, ut hic G.

B

C

D

E

F

G

Verum hæc prisca quorundam usus corrupit, maximeq; Germania,
quanquā apud eos coenobia utcunq; antiquitatem seruāt. Deniq;
hæ picturæ in cantorum nunc sunt arbitrio, quo uix aliud hominum ge-
nus est morosius.

De quinque detrachordis & tri-

bus modulandi generibus, Caput V.

Adeo quondam simplex erat musica, authore Nicomacho apud
Seuerinum, ut quatuor neruis tota constaret: Idq; usq; ad Orphe-
um durauit. Porro tale ex quatuor chordis corpus, tetrachordū
appellabant. Deinde paulatim in pentachordon, hexachordon,
hepta-

heptachordon, octochordon, enneachordon, decachordō, hendecachordon, dodecachordō, deniq; in decem ac quatuor chordas excreuit. Quibus deinde addita decima quinta chorda disdiapason impleuit, quæ ideo *προσλαμβάνομεν* dicta est, ut apud eundem Seuerinum lib. i. cap. 20. diligenter excussum est. Sed tamen prisca chordarum in tetrachorda māsīt diuīsiō, adeo ueterum simplicitas posteritati alicubi placuit. Quare in toto huius scalæ ordine græco quinque tetrachorda ponuntur, quorum singulorum ratio est sesquitertia, et consonantiam habent diatessaron, id est, quartam, mi la. Primum itaque tetrachordon post proslambanomenē incipit, & est τῶν ὑπατῶν, id est, primarum uel principalium chordarum. Sunt autem he quatuor: ὑπάτη ὑπατῶν. πρὸ ὑπάτη ὑπατῶν. λιχάνος ὑπατῶν & ὑπάτη μεσῶν. In Guidonis uero scala, h. C. D. E. Secundum tetrachordum est τῶν μεσῶν, id est, mediarum, connexum priori, quippe quæ communem habent chordam. Itaque huius quatuor hæ sunt chordæ, ὑπάτη μεσῶν, πρὸ ὑπάτη μεσῶν. λιχάνος μεσῶν & μέση. Apud Guidonem, E. F. G. a. Tertium est τῶν σωημιμλίων, id est, connexarum, habet autem has quatuor chordas, μέσην. τρίτην σωημιμλίων. πρὸ τρίτην σωημιμλίων, & νήτην σωημιμλίων. Apud Guidonē, a b c d. Quartum τῶν διεzeugμλίων, id est, disiunctarum, neque enim hoc cū prioribus coniungitur, sed à mese tono distat. Cuius sunt hæ chordæ: παραμέση. Τρίτη διεzeugμλίων. πρὸ τρίτη διεzeugμλίων. νήτη διεzeugμλίων. Apud Guidonem h c d e. Quintum τῶν ὑπερβολίων, id est, excellentium, communem cum precedente tetrachordo habens neruum. Eius hæ sunt chordæ, νήτη διεzeugμλίων. τρίτη ὑπερβολίων. πρὸ τρίτη ὑπερβολίων & νήτη ὑπερβολίων. Apud Guidonem, e. f. g. Aa. Tertium sanè tetrachordum synemmenon dictum, quod cū mese connexum sit, ἀπὸ τοῦ σωημιμλίου, Corruptum nomē apud authores, ut apud Vitruuiū lib. 5. cap. 4. Vbi σωημιμλίου, legitur in uulgatis codicibus, pro σωημιμλίων. At contraria ratione διεzeugμλίων dictū quod à mese tono se iungatur, ut diximus. Interpretatur & A. Gell. lib. 16. cap. 8. hæc ad eundem modū. νήτην autem quasi νήτην, extremam acutissimamque tetrachordi uocarunt musici chordam. παρανήτην uero, quod iuxta νήτην sit. Τρίτην uero tertiam à nete. μέσην deniq; id est, mediam. παραμέσην, id est, iuxta Mese. Lichanon, id est, distinctiuam quod nomen ἐκ τοῦ λέχου Suidas deduci existimat. Cum autem duo coniuncta tetrachorda non impleant diapason, idcirco ad duo infima tetrachorda, uidelicet μεσῶν ac ὑπατῶν annexus est tonus inferius, nempe ab hypate hypaton ad proslambanomenen, ad duo item suprema hyperbolæon ac diezeugmenon alter tonus à paramese ad mesen, itaque utrinque diapason systema completum est, quæ simul cōnexa disdiapason à proslambanomenē ad netē hyperbolæon constituunt, maximum in musica systema. Præterea in Guidonis scala numerus in medio positus, chordarum rationes explicat. Nam *προσλαμβάνομεν*, ad mesen di-

plam

plam habet rationem, per hos numeros ostensam 9216. & 4608. Eandē & Mese ad neten hyperbolæon his numeris, 4608. & 2304. Quare à proslambanomenē ad neten hyperbolæon ratio est quadrupla. Id in minoribus numeris, ut Typo quoque adscripsimus facilius uideri potest. Ipse autem Seuerinus tam magnis numeris utitur propter schismata Commatis partes, quod in posterioribus, quando de toni partitione tractabimus, latius discutiemus. Cæterum haud sum nescius multis uideri, hunc chordarum ordinem à Guidone positum, inuersum, ac prorsus cōtra naturalem cœlestium orbium corpora grauiorem ædant sonū, quippe quæ maiora. Idque etiam Diuus Seuerinus ubique in demonstrationibus obseruasse uidetur. Ad quæ breuiter respondere poteramus, aliter alijs uisum. Et corpora cœlestia superiora minorem edere sonum, quippe quæ uelocius moueantur, quæ ratio fuit (ut idem Seuerinus lib. i. cap. 27. tradit) M. Tullio Ciceroni de repub. lib. 6. Quidam hæc, authore Aristotele, ut friuola somnia rident, Ego propter tot eximiorum auctoritatem uiroꝝ, quæ de cœlestiū Sphærarum sono uel finxit, uel docuit antiquitas, neque affirmasse, neque refellisse uideri uelim, sed quæ nostro negotio magis necessaria sunt persequar. Siue igitur ea inuertas, ut grauiora sint superiora, nempe ut hypaton tetrachordon supremo cum proslambanomenē ponamus loco, id quod Seuerinus aliquoties instituit, uel propter nomē ὑπάτος, uel quod primis huius artis doctoribus ita uisum. Nam & instrumenta multa uetera ut trichorda, tetrachorda, hexachordaque etiamnum ita habent: Siue contra ordinemus, ut grauiora sint inferiora, quemadmodū Guidonis scala deposcit, & citharæ nerui, organaque nostra ætate ostendunt, certe ad rationem musicam nihil referet, procedent enim nihilominus, quæ hic demonstrantur, omnia. Meo tamen iudicio hominis uox non à supremo, sed ab imo frequentius orditur, quod de uocis firmitudine Rhetores præcipiunt, & ipsa magnorum oratorum exordia hoc indicant. Cuius rei uel Vlyssis, contra Aiace apud Ouidiū, oratio exemplo esse potest. Multa rudis adhuc uetustas inuenit, quæ posteriores deinde emendarunt. At sepius fieri uidemus, ut nō modo non recipiantur, quæ melius postea inueniuntur, ut etiam explodantur, adeo quæ mundus semel recepit mordicus tenet. Ideoque lectorem minime tutari oportet ob hunc Guidonis ordinē, si antiquitati nō prorsus respondere uidebitur. Nos etiam hac de re postea plura dicemus. Idē admonēdum de tribus modulandi generibus, de quibus hodie unum in usu habemus, atque haud scio, an ea integritate qua olim fuit. Diatonicum, id est quod semitonio minore, tono ac tono incedit. Alterum chromatiscum, quod semitonio minore, semitonio maiore, ac tribus semitonij, siue, quod idem est, semiditono constat. Tertiū Enharmonium, quod diat-

schismate

schismate ac diaschismate (quam diesin etiam uocat Boethius) & ditono conflatur. Vocatur autem diaschisma dimidium semitonij minoris. Posteriora igitur duo interiøre, quantumuis Seuerinus ac alij musici de eis cauerint. Nec quisquam mihi uisus nostra ætate, qui cantum aliquem ad ea dirigere uel possit, uel tentarit uerius. Nam res est non admodum difficilis, si quis semitonia inuenire queat, quod prompte sciūt qui hodie organa diuidunt. Sed trium generum hic sit Typus in tetrachordo $\nu\pi\alpha\tau\acute{\alpha}\nu$, quando in omnibus tetrachordis eadem ratio.

E	T	Hypate melon.	S	Hypate melon.	D	Hypate melon.
	o		e		i	
	n		m		t	
	u		d		o	
D	s	6912.	o		n	
	T	Lichanos hyp.	u	7296	u	
	o		s	Lichanos hyp.	s	
	n		Semitonium minus.			
C	u	7776.		7776.		7776
	s	Parhypate hypaton.		Parhypate hyp.	Dia schisma	Lichanos hyp.
	Semitonium minus.		Semitonium minus.			7988.
		8192.		8192.	Dia schisma	Parhypate hyp.
B						8192.
		Hypate hypaton.		Hypate hypaton.		Hypate hypaton.
		Diatonicum,		Chromaticum,		Enharmonicum.

Tetrachordum hypaton.

Tetrachordum hypaton.

De uocum permutationibus per omneis clauēs, Caput VI.

Mutationem hic uocamus consonam uocis in aliam uariationē. Voces autem (ait Franchinus) ipsas hexachordarum syllabas intelligo. Non igitur uox mutatur in uocem per intentionē aut remissā

missionem, sed syllaba in syllabam. Ea autem de causa mutationem inueniēte Musici, quod unica deductio, hoc est, sex syllabarum progressio, nō sufficit ad ascensum, ac descensum quem habent cantilenæ. Ideoq̃ septem deductiones hoc pacto dispositæ sunt, ut mutuis ipsæ se officijs leuent, atq̃ aliæ alijs succenturient. Ita tamen ut uocibus obuiam ueniant uoces eiusdem utraq̃ naturæ. Sic prima deductio in E la mi definit, ubi obuenit uox mi, eiusdem cum la naturæ, distat enim ab ea quarta, diximus autem quartam quanc̃ uocem eiusdem esse à quarta naturæ. Neq̃ uero uelim rem nō admodum difficilem, tot præceptionibus confundi, ut uidere licet apud quosdam nostra ætate musicos, monstrosa propemodum præcipientes. Sed omnino mutationes fiunt, ascensu uocis superioris in inferiorē, descensu contra inferioris in superiorem. Vt in C fa ut, ascensu fa in ut, descensu, ut in fa, sic in D sol re, sol in re, & re in sol. In E la mi, la in mi, & mi in la. In F fa ut prorsus ut in C fa ut.

Exempla clauium duarum uocū

In clauibus uero ternas habentibus uoces unica cantio est, ut diligenter inspiciamus b fa h mi clauem, ad eam sanē omnia dirigēda. Habet enim aliquando fa, quoties b tenue à marginibus pingitur, aliquando mi, cum nullum b adpingitur. Et secundum ea quidem necesse est reliquas disponere uoces. Nam si ascendas, ac in b fa h mi clauem canatur, in G accipiendum est Vt, non Re, quod Vt in descensu, rursus in sol mutatur. Contra si in b fa h mi canatur fa, tum eadem in clauē G, re sumendum, non ut. Idēq̃ re in descensu in sol uertetur. Consimili modo de a dicendū. In superioribus autem clauibus, d la sol re, la habet, si quidem fa in b fuerit, Sol uero, si mi, in eadem. Pari modo de c considerandum. At dicet aliquis, unde sciam quando fa, quando mi in b fuerit clauē? aio musicos nostri seculi (quā uetustus hic mos sit, mihi parum liquet) consueſſe b tenue ab cātilenarum initio ponere, quoties fa cantandum in b clauē, quoties uero mi, nihil nota re consueſſe. Codicum autem errorem, modorum peritus facile pernoſcet, sed id postea docebimus. Sint autem hæc exempla clauium ternas habentium uoces.

B

Hæc

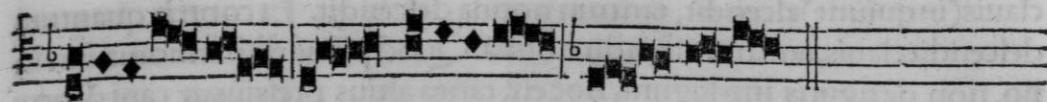
HÆc quidem exempla sunt, ubi cantus eiusdem est naturæ, & cantandi nulla difficultas. Cæterum aliquando qualitates cantuum permittantur, ut aspero cantui mollis immisceatur, quod Ambrosianos sæpius fecisse Franchinus testatur, & hodie uidemus in ijs canticis, quæ gradualia uocant, ubi aliquandiu inter c, ac, F, tertia diapente species fa fa canitur, deinde ad finem cantus quarta efficitur, ut sol, mutatione mi in fa, in b clauis. Eius hoc est exemplum.

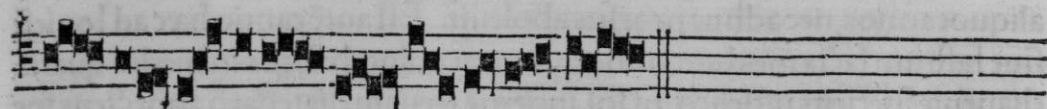
ET ad euitandum tritonum, uno quidem saltu, in genere diatonico inauditum in suauemq; sæpe eadem mi in fa permutatio contingat, necesse est, ut in his exemplis.

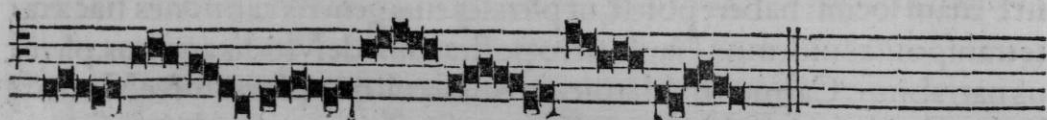
Cæterum qualia mox subnectemus, dura illa fugienda existimo, & ad extremos Garamantas releganda, nisi subsit certa ratio, quam in Gradualibus esse diximus. Sed sint hæc Franchini exēpla eam rem ostendētia. In

IN b fa h mi autem fieri mutationem, cū non sit eadem uocum altitudo, plane ineptum est. Et cantus ita institutus ut nullum sit mutandi alibi quàm in b refugium & ipse ineptus est, genus enim diatonicū, quo solo nūc utimur, minime hoc patitur. Est huius etiam exemplum ex Franchino.

Illud postremo notandum in longis saltibus ut octauis, septimis, sextis, nullam fieri mutationem. Item in quintis mi mi:fa fa. Nam hæ hexachordorum ordinem egrediuntur, sed simpliciter uoces sunt apprehendendæ, ut in clauibus inueniuntur. Exempla.

De clauium signatarum transpositione, Caput VII.

MOs hætenus apud Musicos huius seculi mansit, ut nō plus quinque lineis cantum notarent, sæpius etiam quatuor. Atqui cantus has aliquando excedit. Ergo inuenta est transpositio per clauis, hæ enim in lineis mutantur, & ut ipsæ cedunt, ita cum eis notulae uariant. Hic autem unice hoc obseruandum, ut respiciamus, qua in clauis prior notula steterit, atque ex æquo, ubi posterior. Deinde facta comparatione, distantia facile dinoscetur. Vt si prior notula in F fa ut fuerit, posterior uero in c sol fa ut, certum est illas distare quinta. Cautius tamen agunt, quoties fieri poterit, qui à marginibus clauis transponunt. Nam ita absque errore cantantis ipse cantus transcurritur. Est item nostratum Musicorum regula ad eam rem non inutilis, si quem non obtundat. Quantum

clavis (inquiunt) ascendit, tantum notula descendit. Et contrà, quantum descendit clavis, tantum ascendit notula. Quod planè de harmonia siue sono, non de figuris intelligunt, hoc est, tanto altius pressiusue cani debere notulam. Porro hæc nunc propemodum desijt apud nostros, malūtenim uel subiungere infernè, uel adijcere supernè lineam, quàm transpositionem facere. Nos autem tantillum dicere uoluimus, si fors alicubi obueniret, ut studio non deesset, quod ad eam rem responderet diceretq̃. Proinde exemplum unum subiungendū, sed duplici forma, altera simplici, ac cum lineis adiectis supernè inferneq̃, altera transpositis clauibus, ut mos habuit ante aliquot annos, nec adhuc prorsus aboleuit. Est autē cantio hæc ad Ionicū siue lastium facta modum, nunc quintum uulgo, habens in medio quartā diapente speciem, uidelicet, ut sol, supernè tertiam diatessarō annectens speciem, ut fa, infernè semiditonum. Cæterum à Ioanne Mouton Gallo Symphoneta nostra etate excellenti, per quā eleganter quatuor instituta uocibus, à nobis ob initiantium profectum exercitiumq̃ simplex, ut primum est edita, adducta. Sublata autem est à uetere Ionici loco, per quartā, sedes enim eius propria erat, C. Sed nunc ob Synnemenō tetrachordum in Fetiam locum habere potest, ut pleraq̃ eius generis cantiones hac ætate transpositas uidemus. Causa uero postea, cum de Modis agemus, plenius narrabitur. Carmen est Heroicum eius seculi quo plures fuere Musici q̃ Poetæ. Quidam aiunt Hermannii Contracti esse inuentum, de quo sequenti libro plura. Deniq̃ hæc cantio, si in Fordiemur, ut nunc receptum est, sex lineis continetur, quinque autem spacijs. At si principium in C, sumat, quod nunc aboleuit, quinque lineis pernotabitur, adiecta unica supernè inferneq̃ notula.

A **L** ma Redēptoris ma ter, quæ per uia
a cœli Por ta ma nens, & stel la ma ris, succur
re ca den ti, Surgere qui cu rat, Popu lo. Tu quæ
genuisti

genu isti Natu ra miran te tu um sanctū ge ni
torem. Vir go pri us ac posteri us Gabrielis
ab o re Sumens illud A ue peccato rum mi
serere Euouae.

A **L** ma Redēptoris ma ter, quæ per
uia cœli Por ta ma nens, & stel la ma
ris, succure ca den ti, Surgere qui curat, Popu lo Tu
quæ genui sti Natu ra miran te tuum sanctū geni to rem.
B 3 Virgo